



มูลนิธิธรรมภิวัตน์

The Foundation of Globalization fairness

วารสารศิลปการจัดการ

Journal of Arts Management

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2562

Vol.3 No. 1 January – April 2019

ISSN: 2630-0427 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ ในการพัฒนาศักยภาพผลงานทางวิชาการในลักษณะบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารศิลปการจัดการ เป็นวารสารราย 4 เดือน รับผิดชอบและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในมิติด้านศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Doubleblind Peer Review)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปการจัดการ ถือ
เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบ
ของกองบรรณาธิการ

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) คือ	ฉบับที่ 1	มกราคม – เมษายน
	ฉบับที่ 2	พฤษภาคม – สิงหาคม
	ฉบับที่ 3	กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

มูลนิธิธรรมภาณวิวัฒน์

ที่ปรึกษา

นายวรรณชนพล หิรัญบุรณะ ประธานมูลนิธิธรรมภาณวิวัฒน์

บรรณาธิการ

พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร. รุ่งรัตน์า เจริญจิตต์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ณัฐมน นานโพธิ์ศรี

สถาบันรัชต์ภาคย์

กาญจน์วดี โชติวิทยานุกูล

สถาบันรัชต์ภาคย์

กองบรรณาธิการ

Prof. Dr. Pankaj Srivastava

Mortal Nehru National Institute of
Technology, India

Assoc. Prof. Dr. Wazid Khan

T. C. College Baramati, India

Assoc. Prof. Sengchanh Chantasane

National University of Laos, Laos

Ven. Dr. Budi Utomo

Samaratungga Buddhist College,
Indonesia

Dr. Chai Ching Tan

Mae Fah Luang University, Thailand

ศ.ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ

มหาวิทยาลัยรังสิต

ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. ศิวชัย ศรีโกคางกุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ. สิทธิพันธ์ พุทธนุ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร. ญาณกร ไทประยูร

สถาบันรัชต์ภาคย์

ดร. นารา กิตติเมธิกุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร. จันทนา อุดม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ด้านสาขาศิลปศาสตร์

Prof. Dr. Pankaj Srivastava

Mortal Nehru National Institute of
Technology, India

Assoc. Prof. Dr. Wazid Khan

T. C. College Baramati, India

Dr. Chai Ching Tan

Mae Fah Luang University, Thailand

Assoc. Prof. Sengchanh Chantasane

National University of Laos, Laos

ศ.กิตติคุณ ดร. สุเทพ เชาวลิ

สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการ

ศ.ดร. ชีระ รุญเจริญ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร. สุการต์พิชา ปิยะธรรมวรกุล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ดร. อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

รศ. โกมล ปราชญ์กตัญญู

สถาบันรัชต์ภาคย์

ผศ.ดร. ชิตติมา พลัปปลิ่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. ภาคพันธ์ ศาลาทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผศ.ดร. สาธร ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร. ปิยพงษ์ พลัปปลิ่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. พรลภัส สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้านสาขารัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์

ศ.กิตติคุณ ดร. ไพบูลย์ ช่างเรียน	สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
ศ.ดร. ดิน ปรัชญพฤทธิ์	ข้าราชการเกษียณอายุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร. ยศศักดิ์ โกโตรากานนท์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รศ.ดร. วิทยา ชินบุตร	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รศ.ดร. สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร. ศิวชัย ศรีโกตางกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ. สิทธิพันธ์ พุทธหุน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ. เณสิมพล ศรีหยัง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ. พ.ต.อ. ดร. มีชัย สีเจริญ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผศ.ดร. อุบล วุฒิพรโสภณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้านสาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ศ.ดร. วิเชียร วิทย์อุดม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศ. ดร. เตือน คำดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. วิทยา จิตนุพงษ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร. ยุภาดี ปณระราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รศ.ดร. โกนิฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหามหาวินทร์ ปริสุตโตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร. รัตน์ะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.
พระมหาขวัญชัย กิตฺติเมธี, ดร.
พระมหาวิริยธน์ วรินฺโท, ดร.
พระณัฏ วฑฺฒโน, ดร.
ดร. โยตะ ชัยวรมันกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดการ

ดร. นันทวรรณ บุญช่วย ดร.ธัญนันท์ จันทร์ทรงพล ผจกศกดี ปัทมะคังข์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

146/3 ซอยรามคำแหง 112 แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
10240 โทร. 096 885 5234

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปการจัดการ (Journal of Arts Management) โดย มูลนิธิธรรมมาภิวัฒน์ ได้ดำเนินการฉบับนี้เป็นปีที่ 2 สำหรับฉบับนี้ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ได้ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์ในฉบับนี้ ดังนี้

การพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรีโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ โดย ภัทรวรรณ สวนนันท์ และ สุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากุล บทความนี้นำเสนอการ พัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี และเปรียบเทียบการพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรี ที่เป็นเด็กสมมติสั้นได้มาโดยการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ครูประจำชั้นจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมงานประดิษฐ์ แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมมติสั้น

วิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเกี่ยวกับผีตาแฮกในชุมชนตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี โดย พระอธิการทิพเนตร ปญญาทีโป พระครูสิริสุตาภรณ์ และ พระมหาณัฐกิตติ อนารโท บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชน ตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศึกษาพิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชนในตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บเอกสารข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาธวิทยา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดย พลอยนภัส ไตรสรกุล บทความนี้นำเสนอการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาธวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาธวิทยา สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามตัวแปร เพศ และวุฒิ การศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมีนประสาธวิทยา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ให้เลือกตอบ 5 ระดับ

ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล โดย สุภาพร ณะคำ บทความนี้ นำเสนอความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล และเปรียบเทียบความต้องการในการรับ บริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จำแนกตาม ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ศึกษาในโรงเรียนน่านปัญญานุกูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดย นริศรา ตรีรัตน์ บทความนี้ นำเสนอการศึกษาและเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนชลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน ได้มาโดย ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นประเมินความฉลาดทาง อารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนที่ (T- Score) และทดสอบค่าที (t test)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ประเพณีการเหยาของชาวภูไท โดย รัชนิกร ไวกุล บทความนำเสนอเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ประเพณี หมอเหยาของชาวภูไท ชุมชนบ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์จังหวัด กาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดหรือหลักการอนุรักษ์ที่แฝงอยู่ในประเพณี พิธีกรรม การอยู่เป็นพิธีกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวภูไท ผู้เขียนมีประสงค์ เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของการอนุรักษ์พิธีกรรม การเหยาเกิด ความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชนเป็นการพัฒนา และฟื้นฟูหมอเหยาให้มีความยั่งยืนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงใน การพัฒนาสังคมโดยจะนำเสนอในรายละเอียดได้แก่ คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีหมอเหยาของชาวกูไท 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหมออย่างกับชุมชน และ 3) แนวคิดการอนุรักษ์ การส่งเสริมการจัดการภาครัฐให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทราบถึง วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญตลอดจนเนื้อหาอันนำมาปฏิบัติถึงการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรอง คุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารไทย (TCI) ต่อไป



พระปลัดสมชาย ปิโยโค (ดำเนิน), ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	
การพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรีโดยใช้ กิจกรรมงานประดิษฐ์	1-10
ภัทรวรรณ สอนนันทน์ และ สุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากุล	
วิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเกี่ยวกับผีตาแฮกในชุมชน ตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี	11-22
พระอธิการทิพเนตร ปญญาทีโป พระครูสิริสุตธาราภรณ์ และ พระมหาณัฐกิตติ อนารโท	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาท วิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	23-32
พลอยนภัส ไตรสกรกุล	
ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล	33-42
สุภาพร ณะนะคำ	
ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียน ชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร	43-52
นริศรา ตริยันธ์	
ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ประเพณีการเหยาของชาวภูไท รัชนีกร ไวกล้ำ	53-68

การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรีโดยใช้ กิจกรรมงานประดิษฐ์

The Development of Meditation for Chronic Illness Children in Chonburi
Hospital Using Artificial Activities

¹ภัทรวรรณ สุนนันทน์ และ สุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวารากุล

¹Pataravan Sunnun and Sukarnpicha Piyathamvarakul

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand.

¹Email: sunnun1@gmail.com

Received February 27, 2019; Revised March 1, 2019; Accepted May 15, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรี ที่เป็นเด็กสมาธิสั้นได้มาโดยการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ครูประจำชั้นจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมงานประดิษฐ์ แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ก่อนการทดลอง คะแนนดิบด้านชวน/รู้ความ ขาดสมาธิ และคะแนนรวมที่แปลงเป็นคะแนนที่ (T-Score) โดยรวมจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ควรได้รับการช่วยเหลือด้านการศึกษา มีพฤติกรรม พูดโพล่ง ขัดจังหวะเวลาครูสอน หยุกหยิก หรือขยุกขยิก อยู่ไม่สุข ใจร้อน รู้ความ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ทำอะไรโดยไม่คิดก่อนทำ ไม่ยกมือขออนุญาตก่อนถามหรือตอบคำถาม ทำงานช้า เหม่อ ใจลอย

ทำงานสะเพร่า ไม่รอบคอบ ต้องเรียกหรือกระตุ้นบ่อย ๆ เฉื่อยชา วอกแวกง่าย ทำอะไร ไม่เรียบร้อย ขาดความรับผิดชอบ ไม่จดจ่อกับงานที่ต้องทำ ช่วงความสนใจสั้น ไม่ทำงานส่ง

2. หลังการทดลอง คะแนนดิบด้านชน/ภูมาม ชาติสมาธิ และคะแนนรวมที่แปลงเป็นคะแนนที่ (T-Score) โดยรวมจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2 กลุ่มเฝ้าระวัง ติดตาม ทำซ้ำ ในด้านชน/ ภูมาม เกี่ยวกับใจร้อน ภูมาม อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ทำงานช้า เหม่อ ใจลอย ต้องเรียกหรือกระตุ้นบ่อย ๆ

คำสำคัญ: เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง; งานประดิษฐ์; เด็กสมาธิสั้น

Abstract

The purpose of this research was to (1) develop meditation for chronic illness children in the hospital using artificial intelligence. Learning Center for Chronic Illness Children (2) to compare the development of meditation for children with chronic illness in the hospital using artificial intelligence. Between before and after using the invention activity. The sample consisted of primary school students with chronic illness, Chonburi Hospital. ADHD was acquired by observing the behavior and interviewing five class teachers. Learning Activity Plan Screening for students with ADHD The research found that

1. Prior to the trial, the naive score / severity score and total score converted to a T-Score overall were classified in the third group that should receive educational assistance. Teachers choppy or doodle, impatient, moody, easy change. Do something without thinking before doing. Do not raise your hand before asking or answering questions, running slow, distracted, distracted, overworked, inadequately cautious, often call or urge, slack, distracted, easy to do, irregular, irresponsible. Do not concentrate on work to do. Short attention span does not work.

2. After the trial, the nausea / severity score and the total score converted to a T-score were included in the second group. The follow-up group consisted of nausea / vomiting. Easy to change, slow to operate, short-lived, distracted, often called or stimulated.

Keywords: Development; Meditation; Activities

บทนำ

เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล เป็นเด็กที่เข้ารับการรักษาทันทีในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานาน หรือเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องจากโรคเรื้อรัง และการเจ็บป่วย ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ หรือเข้าเรียนได้ แต่ไม่สามารถเข้าเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการเจ็บป่วยเรื้อรังเด็กจะได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายที่ต้องได้รับความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากภาวะของโรค หรือการบำบัดรักษา เช่น การผ่าตัด การใช้เคมีบำบัด ฯลฯ การที่เด็กจะต้องถูกให้พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานานนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของเด็กให้มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่คุ้นเคย อันมีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรมซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็ก (Warren, 2008) ผลกระทบทางด้านจิตใจที่เกิดจากความอ่อนแอ หวาดกลัว ซึมเศร้า หดหู่ สับสน วุ่นวาย เปื่อหน่วยการรักษาตัว ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวลต่อสภาพความเจ็บป่วยของตนเอง มีความประสงค์จะกลับบ้านต้องการกลับไปเรียนหนังสือเนื่องจากกลัวเรียนไม่ทันเพื่อน กลัวจะต้องเรียนซ้ำชั้น ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ในการขาดสมาธิ หุนหันพลันแล่น และก้าวร้าว จากสาเหตุดังกล่าวเป็นเหตุให้เด็กเหล่านี้จึงต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ไม่สามารถเข้าเรียนได้ เป็นเหตุให้ขาดโอกาสทางการศึกษา มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ต้องการการจัดการศึกษาในรูปแบบเฉพาะและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

เด็กสมาธิสั้นเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเด็กด้อยความสามารถในการเรียนกลุ่มหนึ่ง เรียกกันย่อๆว่า ADHD (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545) จากการศึกษา พบว่า เด็กสมาธิสั้นจะมีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเด่นชัด 3 ลักษณะ ได้แก่ ขาดสมาธิ หุนหันพลันแล่น ซุกซนอยู่ไม่นิ่ง และก้าวร้าว พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นปรากฏก่อนอายุ 7 ขวบ ที่กระทบต่อพัฒนาการ และการปรับตัวด้านต่างๆ จนทำให้เด็ก ไม่สามารถประพฤติตนได้ตามที่คนทั่วไปคาดหวัง ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อันจะก่อให้เกิดปัญหาหลาย ๆ เรื่องในการดำรงชีวิต ทั้งปัญหาระยะสั้นและปัญหาระยะยาว เช่น ปัญหาการเรียน มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความอดกลั้นน้อย มีความภูมิใจในตนเองต่ำ (low self-esteem) มีปัญหาในการปรับตัวต่างๆ ไป พฤติกรรมของเด็กเหล่านี้ก่อให้เกิดความยุ่งยากกับบุคคลในครอบครัว และบุคคลในโรงเรียน (นงพงา ลิ้มสุวรรณ, 2542)

งานประดิษฐ์ เป็นวิชาหนึ่งที่จัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิสัยทัศน์การเรียนรู้ที่ยึดงานและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญบน

พื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนี้ เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมและงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ ความดีที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า กิจกรรมศิลปะจากเกมกระดานสามารถช่วยตอบสนองต่อลำดับขั้นความต้องการขั้นพื้นฐาน โดยการจัดให้ผู้ป่วยเด็กโรคเรื้อรังได้ใช้ความสามารถและมีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง กิจกรรมศิลปะที่มีความเหมาะสม และผู้ป่วยเด็กโรคเรื้อรังมีความพึงพอใจ คือ การระบายสี การปั้นดินน้ำมัน และวาดภาพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่คุ้นเคย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของเด็ก (อรทัย ชวนนิยมตระกูล, 2558) ศิลปะนั้นเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการแสดงออกและเพื่อการติดต่อสื่อสารสำหรับมนุษย์ ที่ไม่ต้องใช้คำพูดและไม่มีข้อจำกัดในด้านความรู้ซึ่งมีคุณค่าสำหรับเด็กในด้านพัฒนาการ การพัฒนาทักษะความสามารถพัฒนาการด้านสังคม การติดต่อสื่อสาร ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา (Goldberg, 2012) กิจกรรมศิลปะยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กในด้านความรัก ความอบอุ่น ความต้องการความสำเร็จ และความยอมรับนับถือ เนื่องจากพื้นฐานของศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น และกว้างขวางทำให้เด็กได้เรียนรู้ สำรวจ และได้มีความคิดที่เป็นอิสระ (Kear & Callway, 2000; Wendy, 2000)

งานประดิษฐ์ ไม่ได้เน้นเพื่อให้ได้ชิ้นงานเท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องสามารถทำให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นขั้นตอน และมีความประณีต ซึ่งเด็ก ๆ จะได้ฝึกทั้งความอดทนและสมาธิในการทำงาน ดังนั้นแม้จะไม่ได้เป็นวิชาหลักแต่ก็มีความสำคัญ เพราะนอกจากเด็กได้ทำชิ้นงานแล้ว ยังได้ฝึกความอดทนและสมาธิ ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้วิชาสำคัญอื่น ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น (สุวรรณี พุทธิศรี, 2547) สามารถสร้างเสริมทักษะทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ และตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งยังส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสุขจากการทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี เนื่องจากผู้ร่วมกิจกรรมได้

มีการเรียนรู้การปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น กฎกติกา และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ส่งผลให้เด็กเกิด ความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเอง (คณิต เขียววิชัย, 2530; สมบัติ กาญจนกิจ, 2535)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง โรงพยาบาลชลบุรีโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์เพื่อนำผลการวิจัยใช้พัฒนาสมมติเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังใน โรงพยาบาลชลบุรีให้มีสมมติในการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาสมมติสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเจ็บป่วยเรื้อรัง โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 15 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาล ที่เป็นเด็กสมมติสันได้มาโดยการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ครูประจำชั้นจำนวน 5 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมงานประดิษฐ์

- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีสมมติที่ยาวขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ชนิดคือ

1. แบบคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีภาวะสมมติสัน บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, และคณะ, 2551)

2. แบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม

3. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมงานประดิษฐ์

การสร้างเครื่องมือมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม

- 1.1 ศึกษาเอกสารแบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม ของ นิตยา จันทะเกตุ (2555)
- 1.2 ปรับปรุงแบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม ของ นิตยา จันทะเกตุ
- 1.3 นำแบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ
- 1.4 นำแบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปใช้สังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรมต่อไป
2. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมประดิษฐ์ มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้
- 2.1 ศึกษาเอกสารและแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมประดิษฐ์ ของ นิตยา จันทะเกตุ (2555, ภาคผนวก)
- 2.2 เลือกกิจกรรมประดิษฐ์มาใช้ประกอบบทเรียน
- 2.3 นำกิจกรรมงานประดิษฐ์ การประดิษฐ์ของเล่น มาเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างต่อไปนี้
- 2.3.1 สารสำคัญ
- 2.3.2 สารการเรียนรู้
- 2.3.3 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 2.3.4 กระบวนการจัดกิจกรรม
- 2.3.5 สื่อการเรียนรู้
- 2.3.6 การประเมินผล
- 1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมประดิษฐ์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา
- 1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมประดิษฐ์ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อ เสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปทดลองเพื่อเก็บข้อมูล ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมโดยใช้แบบสังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม

2. คัดกรองเด็กสมาธิสั้นโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม (ดารณี อุทัยรัตนกิจ ชาญวิทย์ พรนภดล, และคณะ, 2551)

3. ทำการสอนโดยใช้กิจกรรมประดิษฐ์ประกอบการเรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาสอนจำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งหมด 9 ดังนี้

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมประดิษฐ์	ชื่องานประดิษฐ์
1	1	การประดิษฐ์ของเล่น	ตุ๊กตาถุงเท้าการบูร
	2		กรอบรูปกระดุม
	3		ตุ๊กตาล้มลุก
2	4	การประดิษฐ์ของเล่น	การ์ดน่ารักจากกระดุม
	5		การ์ดป๊อปอัพสวย
	6		เต๋าลอยน้ำ
3	7	การประดิษฐ์ของเล่น	เทียนเจลท้องทะเล
	8		กล่องปากกาแสนสวย
	9		โหลเทียนมหัศจรรย์

4. สังเกตและบันทึกเวลาการเกิดพฤติกรรม โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมการมีสมาธิในการทำงาน ในช่วงเวลาสอน และหลังสอนโดยใช้กิจกรรมประดิษฐ์ประกอบการเรียน

5. วัดการเกิดสมาธิโดยใช้แบบ คัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม (ดารณี อุทัยรัตนกิจ และคณะ, 2551) หลังสอนโดยใช้กิจกรรมประดิษฐ์ประกอบการเล่น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรี โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง คะแนนดิบด้านชน/ภูมิกวาม ขาดสมาธิ และคะแนนรวมที่แปลงเป็นคะแนนที่ (T-Score) โดยรวมจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ควรได้รับการช่วยเหลือด้านการศึกษา มีพฤติกรรม พุดโป่ง ชัดแจ้งหวั่นเวลาครุ่นสอน หยุกหยิก หรือขยุกขยิก อยู่ไม่สุข ใจร้อน ภูมิกวาม อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ทำอะไรโดยไม่คิดก่อนทำ ไม่ยกมือขออนุญาตก่อนถามหรือตอบคำถาม ทำงานช้า เหม่อ ใจลอย ทำงานสะเพร่า ไม่รอบคอบ ต้องเรียกหรือกระตุ้นบ่อย ๆ เฉื่อยชา วอกแวกง่าย ทำอะไร ไม่เรียบร้อย ขาดความรับผิดชอบ ไม่จดจ่อกับงานที่ต้องทำ ช่วงความสนใจสั้น ไม่ทำงานส่ง

2. หลังการทดลอง คะแนนดิบด้านชน/ภูมิกวาม ขาดสมาธิ และคะแนนรวมที่แปลงเป็นคะแนนที่ (T-Score) โดยรวมจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2 กลุ่มเฝ้าระวัง ติดตาม ทำซ้ำ ในด้านชน/ ภูมิกวาม เกี่ยวกับใจร้อน ภูมิกวาม อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ทำงานช้า เหม่อ ใจลอย ต้องเรียกหรือกระตุ้นบ่อย ๆ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยในการศึกษาการพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังโรงพยาบาลชลบุรี โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

หลังการทดลองโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ นักเรียนมีสมาธิในการเรียนรู้และการทำงานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะ งานประดิษฐ์ของเล่นที่เลือกครั้งนี้ เป็นกิจกรรมในการพัฒนาสมาธิสั้น ที่มีความเหมาะสมกับเด็กช่วงวัยของเด็ก อีกทั้งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ช่วยพัฒนาสติปัญญา และความคิด ทำให้เกิดทักษะในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงส่งผลให้เด็กมีสมาธิสั้นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วรณี วงศ์พานิชย์ (2546) ที่กล่าวว่างานประดิษฐ์จะช่วยให้การทำงานของสมองและประสาทสัมผัสประสานสัมพันธ์กัน กล่าวคือทำให้ผู้ประดิษฐ์ เกิดการพัฒนาทางความคิดสติปัญญาความสามารถ รวมทั้งส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความละเอียดรอบคอบใน

การทำงาน มีความมานะอดทน รักในการทำงาน และรู้คุณค่าของผลงาน และยังส่งเสริมให้มีสมาธิ และอารมณ์มั่นคง

นอกจากนี้ศิลปะนั้นเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการแสดงออกและเพื่อการติดต่อสื่อสารสำหรับมนุษย์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความสามารถพัฒนาการด้านสังคม การติดต่อสื่อสาร ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา (Goldberg, 2012) ดังการนำเสนอ (คณิต เขียววิชัย, 2530; สมบัติ กาญจนกิจ, 2535) ที่นำเสนอไว้ว่าศิลปะสามารถสร้างเสริมทักษะทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ และตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เนื่องจากผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการเรียนรู้การปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น กฎกติกา และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น และการเห็นคุณค่าในตนเอง (คณิต เขียววิชัย, 2530; สมบัติ กาญจนกิจ, 2535) จากเหตุผลดังกล่าว กิจกรรมงานประดิษฐ์จึงส่งผลให้เกิดความคงทน และเกิดสมาธิเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากิจกรรมงานประดิษฐ์ กับเด็กพิเศษประเภทอื่น ๆ เช่น เด็กออทิสซึม เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากิจกรรมงานประดิษฐ์ วัสดุอื่น ๆ เช่นเศษวัสดุเหลือใช้ หรือของประดับตกแต่งต่าง ๆ จะทำให้เด็กภูมิใจละรู้คุณค่าของผลงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควรใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ให้เหมาะสม มีความหลากหลายด้านทักษะ มีความแปลกใหม่ เพิ่มรายละเอียดให้มากขึ้นเพื่อที่เด็กจะได้มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีความอดทน เพิ่มสมาธิในการทำงานให้ยาวนานขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- คณิต เขียววิชัย. (2530). *หลักนันทนาการ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ และคณะ. (2551). *แบบคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้และออทิซึม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- นางพาง ลัมสุวรรณ. (2542). *โรคสมาธิสั้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตยา จันทะเกตุ. (2555). *การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรรณิ วงศ์พาณิชย์. (2546). *การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ม.1-3*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2535). *นันทนาการชุมชนและโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญ ขวณินยมิตรกุล. (2558). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(1), 666-680.
- Goldberg, M. (2012). *Art and learning: An integrated Approach to Teaching and Learning in Multicultural and multilingual settings*. (4th ed.). New York: Longman.
- Kear, M. & Callway, G. (2000). *Improving Teaching and Learning in the Arts*. New York: Falmer Pressa.
- Warren, B. (2008). *Using the Creative Arts in Therapy and Healthcare: A Practical Introduction*. (3rd ed.). London: Routledge.

วิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเกี่ยวกับผีตาแฮกในชุมชน

ตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี*

An Analytical Study on the Ritual of Worshipping and Beliefs about Ta –
Kheag Ghost in Community Kasem Sub-Districttrakanphuetphon District
Ubonratchathani Province

¹พระอธิการทิพเนตร ปญญาทีโป พระครูสิริสุตาภรณ์ และ พระมหาณัฐกิตติ อนารโท

¹PraathikanThipphanet Panyateepo, Phrakru Sirisutapon and
Phramaha Nattakitti Anarado

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok, Thailand

¹Corresponding Author. E-mail: thipphanet2502@gmail.com

Received February 2, 2019; Revised February 28, 2019; Accepted May 15, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษา วิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชน ตำบลเกษม อำเภอ ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาศึกษาพิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชนในตำบลเกษม อำเภอ ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บเอกสารข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

*ปรับปรุงต้นฉบับจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “พุทธปัญญากับทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน” 10 พ.ย. 61

ผลจากการศึกษาพบว่า

1) ก่อนเริ่มลงมือทำนาในแต่ละปีชาวนา ตำบลเกษมจะต้องทำพิธีกรรมบูชาหรือเลี้ยงผีตาแฮกโดยเจ้าของที่นาจะเตรียมเครื่องเช่นสังเวย เช่น เหล้าขาว ไก่ต้ม ดอกไม้ขาว ฐูปเทียน พร้อมด้วยการนำวัว ควาย คันไถ ออกไปสู่ที่นาของตน จากนั้นจะทำพิธีอัญเชิญผีตาแฮกให้มาสิงสถิตอยู่กับท้องไร่ ท้องนา เพื่อปกป้อง ดูแลรักษาข้าวกล้า คน สัตว์ ซึ่งชาวนามีความเชื่อว่า คือ ผีตาแฮกคือผีดีที่ช่วยคุ้มครอง ดูแล รักษาไร่นาให้ข้าวกล้าเจริญงอกงาม ได้ผลผลิตดี มีกำลังใจตามความเชื่อนั้น

2) ด้วยการนับถือผีบูชาผีตาแฮกนี้ ทำให้รับรู้ได้ว่าชาวนามีความรู้รักภักดีและสิ่งแวดล้อมสร้างความรักสามัคคีในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อกัน สร้างประโยชน์ร่วมกันในหลายด้าน เยาวชนมีความรักท้องถิ่นตนเอง ดังนั้นพิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชาวนาในตำบลเกษมจึงยังคงอยู่อย่างยืนไปอีกตราบนานเท่านาน

คำสำคัญ: พิธีกรรม; ผีตาแฮก; การบูชา

Abstract

This research education be an analytical study of the ritual of worship ghosts (Phi-Ta-Hack) of the community the Ka-sem sub-district Trakanphuetphon district Ubonratchathani province which there are 3 points objectives namely (1) for study doctrine about the worships in the perspective of Buddhism (2) for studies worship ghost all ceremonial of northeast people and (3) for Analytical study The ritual of worship Phi-Ta-Hack of the community

This research be quality manner researched by use a tool in document data saving use like model to interview like model the manner is deep use like model to record conversations by lead the all data comes to analyst the manner describes

1. Before farmer begin their works the will worship the ghost (Phi-Ta-Hack) this ritual start with oblation consist of rice whiskeys, boiled chicken, a white flower, and a

incense after that they will release cow or buffalo and plow into the field. The ghost will be summon to reside within the farm for protecting rice cattle and people they believe that Phi-Ta-Hack is good spirit and sign of fertile.

2. Phi-Ta-Hack worship ritual will effect community by preservation of environment such as forest and unite people in community.

Keyword: Rite; Tahack Ghost; Worshipping,

บทนำ

สังคมเกษตรกรรมของไทยในปัจจุบัน มีความเชื่อเรื่องผี บอกเล่าสืบต่อกันมายาวนาน และมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดวัฒนธรรมไทยของการนับถือผี เชื่อกฎแห่งกรรม ความเชื่อในธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ เกิดความกลัวภัยธรรมชาติ ดังนั้น ความเชื่อในสังคมไทย จึงมีลักษณะผสมผสาน 3 องค์ประกอบ คือ ความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์และพระพุทธศาสนา (เสถียร พันธังสี, 2554) และ ขอบเขตความรู้ศาสนาจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพุทธศาสนา (พระครูพิพิธวรกิจจานุการ, 2561)

นอกจากนั้นมีธรรมบทหนึ่งเรื่องนางกาลยักษิณี กล่าวคือมีบุตรชายกุมภพิดคนหนึ่ง พ่อตายแม่หาหญิงที่มีอายุและตระกูลเสมอกันมาให้เป็นภริยา นางเป็นหญิงหมั้นอยู่ด้วยกันไม่มีบุตร แม่หาหญิงอื่นมาให้เป็นภริยาอีกหญิงคนนี้มีบุตร เมียหลวงคิดอิจฉาเมียน้อยจะได้รับมรดก จึงคิดกลอุบายจะฆ่าเมียน้อยให้ตาย พุดกับเมียน้อยว่า ถ้าเจ้าตั้งครรภ์จงบอกข้า นางรับคำ ครึ่งตั้งครรภ์ที่แรกก็บอกเมียหลวง เมียหลวงจึงให้ยาพิษทำให้ลูกแท้ง ครั้งที่ 2 ก็เหมือนกัน ครั้งที่ 2 นางแกล้งไม่บอกหนีเอาตัวรอดไปอาศัยอยู่ที่บ้านญาติจนครรภ์แก่เมียหลวงตามทันให้ยาพิษ แต่เพราะครรภ์แก่จึงไม่แท้ง ลูกในท้องดิ้นนอนขวางอึดหัวใจ ก่อนเมียน้อยจะตายได้ผูกเวรเมียหลวงว่า ให้ข้าพเจ้าเกิดเป็นนางยักษิณีสามารถเคี้ยวกินมันและลูกมันให้ได้แล้วตายไป เมียน้อยเกิดเป็นนางยักษิณี เมียหลวงเกิดเป็นนางกุลธิดาในนครสวรรค์ ครึ่งเจริญวัยได้แต่งงานกับชายคนหนึ่ง พอคลอดบุตรใหม่ นางยักษิณีปลอมเพศเป็นหญิงสหายไปเยี่ยมได้โอกาสก็จับทารกกินเสีย ครั้งที่สองก็เหมือนกัน ครั้งที่ 3 หนีไปสู่เรือนสกุลกับพ่อ ครึ่งถึงสระโบกขรณีใคร่จะอาบน้ำ จึงส่งบุตรให้

ผิวอุ้มเสร็จแล้วรับบุตรมาเพื่อให้กินนมวัว ผิวกำลังลงอาบน้ำ เมื่อเห็นนางยักษิณีตามมาจำเค้าหน้าได้จึงเรียกผิวให้ขึ้นจากสระพากันวิ่งไปยังวิหารเชตุวัน ขณะนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคกำลังแสดงธรรมอยู่ท่ามกลางบริษัท ผิวเมื่อนำบุตรน้อยเข้าไปมอบกายถวายตัวขอชีวิตต่อพระพุทธเจ้า ส่วนนางยักษิณียืนอยู่ข้างนอก พระสุมณเทวดากันทางไว้ พระองค์ตรัสเรียกพระอานนท์ให้ไปเรียกนางยักษิณีเข้ามาแล้วสั่งสอนไม่ให้พยาบาทอาฆาตจองกรรมทำเวรกันต่อไป ถ้าจองเวรกันก็จะเป็นเวรกันตลอดหลายภพ เหมือนแมวเป็นเวรกับงู งูเป็นเวรกับพังพอน ความเป็นเวรกับนกเค้า และหมีเป็นเวรกับไม้สคร้อ แล้วตรัสสั่งให้นางกุลธิดานำนางยักษิณีไปเลี้ยงไว้ นางนำไปเลี้ยงไว้ให้อยู่เห็บมอง อยู่แอ่งน้ำ คีไฟ ชายคา กองขี้ฟอย ประตูป่าน ล้วนแต่ไม่สบาย จึงให้อยู่กลางแจ้งตามหัวไร่ ปลายนา ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตาแฮก เลี้ยงรักษาด้วยข้าวยาคุและภัตตเป็นอย่างดี (พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, 2536)

ชุมชนตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีได้ก่อตั้งหลักแหล่งเมื่อ 135 ปีมาแล้ว รวบรวมพุทธศักราช 2425 ตรงกับรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ของกรุงรัตนโกสินทร์ มีชื่อเมืองว่า “เมืองกะเลิมสีมา” ขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี ต่อมา ทางกรมมีการเปลี่ยนแปลงระบบหัวเมือง จึงได้ยกเลิกเมืองกะเลิมสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2460 และกลับมาเป็นบ้านเกษม และตำบลเกษมขึ้นต่ออำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จนถึงทุกวันนี้ แบ่งการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 7,630 คนมีวัดหรือสำนักสงฆ์ 10 แห่ง ชาวชุมชนนับถือพุทธศาสนา ในส่วนความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับ ก็เหมือนชาวอีสานทั่วไปเช่นเดียวกัน คือมีความเชื่อเรื่องผีเผ่าไร่นา ทำให้พืชพันธุ์เจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ และยังให้ความสงบร่มเย็น ไม่ทำให้เจ้าของที่นาและคนในครอบครัวเจ็บป่วย จึงมีการเซ่นไหว้ผีตาแฮกทุก ๆ ปี ปีละ 2 ครั้ง ก่อนมีการปักดำ และหลังการเก็บเกี่ยว ผีตาแฮกจะอาศัยในพื้นที่นาของแต่ละเจ้าของไร่นา ซึ่งจะจัดสถานที่อยู่สำหรับผีตาแฮก บางคนจะปลูกกระท่อมหรือบางคนจะปักเสา หรือบางแห่งอาจทำรั้ว ๆ ล้อมรอบไว้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่อยู่ของผีตาแฮก

ชุมชนตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ไม่ได้ทิ้งความเชื่อดั้งเดิมคือความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีดังปรากฏในผีตาแฮก ผู้วิจัย มีความประสงค์ศึกษาในกรอบความคิดเรื่อง ความเชื่อความกลัวผีตาแฮก และการหาที่พึ่งของชาวชุมชนตำบลเกษม นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีพิธีกรรมต่อผีที่มี

อิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวชุมชนที่น่าศึกษา แต่พระพุทธศาสนาก็ยังเป็นที่เคารพสูงสุดและจะได้ปรับบทบาท เพื่อให้เข้ากับการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยหวังว่า เมื่อดำเนินการวิจัยจนสำเร็จแล้ว ผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งชาวชุมชนเกษมและผู้ต้องการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชน ตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเอกสารและลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลและความเชื่อต่อผีตาแฮกของชุมชนตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี” โดยจำแนกขอบเขตการศึกษาออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตด้านเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ เพื่อศึกษาแนวคำสอนว่าด้วยการบูชาในทางพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาพิธีกรรมของการบูชาผีต่าง ๆ ของชุมชนในภาคอีสานในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชน ตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านเอกสาร

ขอบเขตของการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) จำแนกออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ศึกษา เช่น คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา อรรถกถาฎีกา คัมภีร์วิสุทธิมรรค วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ตำรา เอกสารวิชาการหนังสือ บทความวิทยานิพนธ์ และงานวิจัย รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาด้านพื้นที่ตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีตาแฮกของชาวอีสานของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวจำนวนทั้งหมด 15 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านประชากรที่ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยได้กำหนดกลุ่มประชากรที่จะเก็บข้อมูล กลุ่มประชากรในพื้นที่ตำบลเกษม จำนวน 15 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

1) พระภิกษุในพื้นที่วิจัย	จำนวน	6	รูป
2) ผู้นำชุมชนในพื้นที่วิจัย	จำนวน	8	คน
3) เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขชุมชน	จำนวน	1	คน
4) ประชาชนในพื้นที่ทั่วไป	จำนวน	15	คน
รวมประชากรทั้งหมด	จำนวน	30	รูป/คน

ทบทวนเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ค้นคว้าในพระไตรปิฎก วรรณกรรมอีสาน ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อ (ศรัทธา), กรรม, พิธีกรรม, ผีตาแฮก, ผีต่าง ๆ ความเชื่อวิญญาณชีวิตหลังความตาย ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ชาวชุมชน ได้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาตามประเพณีฮีสตลิบสอง (พระพุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน) พิธีกรรมตามความเชื่อของชาวบ้าน พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและพิธีกรรมของพราหมณ์ จึงได้ประมวลเอกสารประกอบดังนี้

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2524) ได้กล่าวถึงความเชื่อและวิญญาณของชาวอีสานไว้ในหนังสือเรื่อง “โลกทัศน์อีสาน” สรุปความว่า ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณของชาวอีสานซึ่งนับถือศาสนาพุทธ พราหมณ์ และผีมาผสมกลมกลืนในการประกอบพิธีกรรมในชีวิตของคนอีสานอยู่เสมอ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญต่างๆ งานศพ งานแหกนาคฯ ส่วนเรื่องผีจะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ แต่ชาวอีสานก็เชื่อว่าผีมีจริง จนบางคนกล้ายืนยันว่าตนเองเคยเห็นผี ในทัศนะของคนอีสานเชื่อว่า ผีผีให้คุณ เช่น ผีปู่ตา เป็นผีประจำหมู่บ้านคอยพิทักษ์คุ้มครองชาวบ้านตลอดทรัพย์สินอื่นๆ ของหมู่บ้าน โดยมีผู้ที่เป็นสื่อกลางติดต่อกับผีปู่ตา คือ “จ้ำ” จะมีบทบาทต่อหมู่บ้านมาก ในฐานะเป็นทูตเชื่อมโยงระหว่างคนกับผี สามารถเจรจากับผีรู้เรื่อง เฒ่าจ้ำ จึงเป็นผู้นำชุมชนในเรื่องพิธีกรรมเกี่ยวกับผีปู่ตา ชาวบ้านให้ความยำเกรงผีปู่ตามาก ผีตาแฮกรักษาไร่นา ส่วนผีให้โทษ เช่น ผีปอบ เกิดจากคนเรียนคาถาอาคม ทำผิดข้อห้าม “ตะล่ำ” กลายเป็นผีปอบเข้าสิงทำร้ายคน ความเชื่อเรื่องผีปอบยังมีอยู่มากในกลุ่มคนอีสาน เมื่ออพยพไปอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ปักขได้หรือคนอีสานที่อพยพไปอยู่ที่ต่างประเทศ ก็มีผีปอบตามไปอยู่ไปกินด้วย ดังนั้นถ้ามีผีปอบเข้าที่ใด แสดงว่าที่นั้นมีคนอีสาน

เสถียร พันธรั้งสี (2554) ในหนังสือศาสนาโบราณ ได้แสดงนับแห่งความเชื่อในอำนาจลึกลับว่า มนุษย์ดึกดำบรรพ์ทุกเผ่า มีความเชื่อคล้ายคลึงกันว่าร่างกายประกอบด้วยธรรมชาติ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งได้แก่ เนื้อ หนัง กระดูก ที่เห็นอยู่ภายนอก อีกส่วนหนึ่งได้แก่ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา ปรากฏอยู่ภายใน สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นคือ เจตภูตหรือวิญญาณ (Soul) ความเชื่ออันนี้ เชื่อว่าเจตภูตหรือวิญญาณ ไม่มีวันเสื่อมสลายตายจากโลกไป เป็นคติความเชื่อที่ต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นมูลเหตุของความเชื่อเรื่องผีสงเทวดา และเป็นผลให้เชื่อต่อไปว่า เมื่อดวงวิญญาณยังมีอยู่ ดวงวิญญาณก็จำจะต้องกินต้องอาศัย ต้องใช้สอย สิ่งทั้งหลายที่เคยมีกินใช้มาแล้วในชีวิตอย่างไร ก็ต้องกินใช้ในชีวิตข้างหน้าหรือโลกอย่างนั้น

ชนิสรา จิตชนะกุล (2545) ในหนังสือคติชนวิทยา อธิบายเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีสงเทวดาว่า คนไทยแม้ว่าโดยส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนา แต่ความเชื่อในเรื่องผีสงเทวดาก็ยังคงได้รับการยอมรับนับถือมาช้านาน สังเกตได้จากไม่ว่าจะประกอบพิธีกรรมใดจะต้องมีการเซ่นสรวงบูชาเชิญผีสงเทวดามาร่วมด้วยเสมอ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การนับถือผีสงเทวดาของมนุษย์ได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจและความมั่นใจให้แก่มนุษย์เป็นอันมาก

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ (2536) จากหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ กล่าวไว้เกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวอีสานว่าคติความเชื่อ เจ้าภูมิ เจ้าไพร เจ้าป่า ผีสงนางไม้ เป็นคติความเชื่อของชาวอีสานมาแต่โบราณ ซึ่งชาวไทยอีสานเรียกว่า “ไทยน้อย” เมื่ออพยพครอบครัวไปตั้งหมู่บ้านประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่แห่งหนใด มักเลือกชัยภูมิป่า เห็นเหมาะสมทำพิธีตั้งพระภูมิบ้าน เรียกว่า “ปู่ตา” หรือดอนปู่ตาให้เป็นพระภูมิเทพอารักษ์ของหมู่บ้าน เพื่อคุ้มครองดูแลหมู่บ้านรักษาผู้คนและปศุสัตว์ ช่วยป้องกันอันตรายและภัย และมีผีตาแฮกคอยป้องกัน รักษาพืชพันธุ์ ไร่นา

ประมวล พิมเสน (2540) จากหนังสือของดีอีสาน ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีปู่ตาของคนอีสานว่า ผีปู่ตาเป็นผีรักษาบ้าน รักษาเมือง ดูแลสังคมในหมู่บ้าน ไม่ให้มีการข่มเหงเอาัดเอาเปรียบกัน ปู่คือ พ่อของพ่อตา คือ พ่อของแม่ ชาวอีสานถือว่าเป็นญาติผู้ใหญ่จะต้องดูแลคุ้มครองลูกหลานให้อยู่ดีมีสุข เวลาที่มีกิจกรรมสำคัญ ๆ จะต้องบอกกล่าวเสมอ เช่น การทำบุญหมู่บ้าน การออกเรือนใหม่ การย้ายบ้านเข้ามาอยู่ใหม่ เป็นต้น จะไปต้องลาจะต้องมาบอก ปู่ตาได้วางแผนปฏิบัติไว้ให้สังคมหลายอย่าง พ่อแม่จะด่าลูกอย่างหยาบคายก็ไม่ได้ผิดผีปู่ตา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยทางด้านเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยทางด้านภาคสนามด้วย (Filed Research) เพื่อให้งานวิจัยนี้ได้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) อันได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฝ่ายเถรวาท ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 เป็นหลัก และพระไตรปิฎกฉบับอื่นที่มีความเกี่ยวข้องด้วย

ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งเป็นตำราวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ หนังสือวิชาการของครู นักปราชญ์ และท่านผู้รู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย

ศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลภาคเอกสารที่ได้มานั้น และนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงแล้ว จึงรวบรวม เรียบเรียงและตรวจสอบ เนื้อหาความนั้นให้ถูกต้องแล้วนำมา

เขียนงานวิจัย สรุปผลจากการศึกษา เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอต่อประธาน คณะกรรมการและคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นผลงาน การวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวិเคราะห์พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเกี่ยวกับผีตาแฮกของชุมชนตำบล เกษมสรูปได้ 3 ประเด็น ดังนี้ คือ

1. ศึกษาแนวคำสอนว่าด้วยการบูชาตามหลักพระพุทธศาสนา

การบูชาบูชาในพระพุทธศาสนาเป็นเหตุให้เกิดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ใน สังคมไทยภาคอีสาน เป็นสังคมที่มีคุณธรรมและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานเป็นอย่างมาก เพราะมีการแสดงออกถึงการบูชา ทางกาย วาจา และทางใจ ที่ยอมรับนับถือ อย่าง จริงใจต่อบุคคลที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง การบูชานั้นต้องแสดงออกมาจากจิตใจที่เลื่อมใส บูชาอย่าง แท้จริง ลำพังถ้าจะดูเฉพาะเพียงกิริยาท่าทางต่าง ๆ ที่แสดงออกที่บ่งบอกถึงการบูชาด้วยใจจริง นั้นคงดูยาก เป็นเพียงลักษณะนิสัยภายนอกเท่านั้น อาจจะมีการเสแสร้งแกล้งทำก็เป็นได้ การ บูชา โดยการกราบ กราบไหว้ที่แสดงออกมาทางกาย ทางวาจา และด้วยน้ำใสใจจริงนั้นเป็นสิ่งที่ดี สังคมไทยถือว่าเป็นผู้มีจิตใจสูงส่ง มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อยดีงาม ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ผู้ที่ทำการบูชา คนที่ควรบูชา สถานที่ควรบูชา เมื่อตายไปแล้วย่อมเกิดในตระกูลสูงไม่ไปสู่ทุคติ ได้รับการยกย่องสรรเสริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ส่วนคนที่ไม่บูชาคนที่ควรบูชา สถานที่ควร บูชา ก็มีนัยตรงกันข้าม คือ เมื่อตายไปแล้ว ย่อมไปเกิดในตระกูลต่ำ ไปสู่ทุคติ ถูกนิทานว่าร้าย ใน โลกนี้และโลกหน้าผู้ที่ปรารถนาความสุขความเจริญในชีวิตทั้งในโลกนี้และโลกหน้า โดยเฉพาะใน ปัจจุบันนี้พึงปฏิบัติตามหลักการบูชา เพื่อให้ชีวิตของเราพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควร โดยการ รู้จักบูชา สักการะ เคารพ

2. ความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาผีตาแฮกของชุมชนภาคอีสาน

คติความเชื่อเรื่องผีเป็นคติความเชื่อที่มีอยู่ในปัจเจกชนแต่ละคน ซึ่งพยายามหาคำตอบใน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผีเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่อยู่เหนืออำนาจการควบคุม ของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์มีความผูกพันกันและได้แสดงพฤติกรรม

ร่วมกันเกิดเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี สำหรับชาวอีสาน ผี คือ วิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือที่มีอยู่แล้วโดยไม่ทราบว่ามีมาแต่เมื่อใดหรือมีมาอย่างไร ผีเหล่านี้ประกอบด้วย ผีนา ผีป่า ผีเขา ผีบ้าน ผีหมู่บ้าน ผีปู่ย่าตายาย ผีฟ้า ผีแถน และผีอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งผีที่เกิดจากการกระทำของบุคคล เช่น ผีปอบ ความเชื่อเรื่องผีอันเป็นความเชื่อที่มีมาแต่เดิม ผสมผสานกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา จนแทบจะแยกกันไม่ออกว่าพิธีกรรมใดเกิดจากความเชื่อในพระพุทธศาสนา หรือพิธีกรรมใดเกิดจากความเชื่อเรื่องผี

3. ศึกษาวิเคราะห์การบูชาและความเชื่อผีตาแฮกของชุมชนตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา

พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเรื่องผีตาแฮกของชาวอีสานในชุมชนตำบลเกษมนั้น มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษแล้ว วิญญาณจิตสำนึกอยู่เสมอว่าธรรมชาติรอบ ๆ ตัวไม่ว่าจะเป็น ป่า เขา ไร่นา จะมีภูตผีวิญญาณสิงสถิตอยู่ซึ่งมองไม่เห็นแต่สัมผัสได้ ด้วยความรู้สึกที่มีอยู่ในทัศนะเช่นนี้ จึงเกิดมีการทำพิธีบูชาผีเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณ กตัญญูเป็นการเอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุลย์ในสังคมอีสาน และมีพิธีกรรมดังต่อไปนี้

(1) พิธีกรรมการบูชาและความเชื่อเรื่องผีตาแฮกของชุมชนตำบลเกษม

ความเชื่อของชาวอีสานของชุมชนตำบลเกษมเชื่อว่า ผีตาแฮก เป็นผีประจำท้องไร่นา ที่ปกป้องรักษาพืชสวนไร่นา และดูแลทำให้ข้าวกล้าเจริญงอกงาม อุดมสมบูรณ์ การทำนาจะได้ผลดี จึงมีการเซ่นไหว้ ผีตาแฮกทุกปี คือก่อนลงมือปักดำ ฉะนั้น ในที่นาของแต่ละคนจะมีที่ ให้ผีตาแฮกอยู่ ซึ่งบางคนอาจปลูกกระท่อมหลังเล็ก ๆ บางคนอาจปักเสาเป็นสัญลักษณ์ว่าตรงนี้ คือ ที่อยู่ของผีตาแฮก หรือบางแห่งอาจทำรั้ว ๆ ล้อมบริเวณใดบริเวณหนึ่งไว้ ซึ่งชาวบ้านจะทราบดีถึงที่อยู่ของผีตาแฮกนี้ การไหว้ผีตาแฮกหรือทำพิธีปักกกแฮก จะดำเนินการตอนช่วงจะเริ่มปักดำ สิ่งที่ใช้ในการทำพิธีปักกกแฮก ประกอบด้วย เหล้าขาว 1 ขวด ไก่ต้มสุกพร้อมเครื่องใน 1 ตัว บางคนอาจมีข้าวดำ ข้าวแดง ปลาร้า ด้วยก็ได้ ดอกไม้ ธูป เทียน หมาก พลุ บุหรี่ น้ำ 1 ขวด แก้ว 2 ใบ กระต๊อบข้าวเหนียว

หลังจากนั้น นำของเซ่นไหว้ไปที่ที่อยู่ของ ผีตาแฮก แล้วจัดแต่งสำรับ ที่นำมาใส่ถาดเหล้า เปิดฝา กระต๊อบข้าวเหนียวเปิดออก น้ำและเหล้าเทใส่แก้วคนละใบ จุดเทียนตั้งไว้พร้อมกับกล่าวเชิญให้ผีตาแฮกมารับหรือมากินของเซ่นไหว้ พร้อมกับบนบานให้ข้าวกล้าในนาของตนอุดม

สมบุญ ไบราณนิยม แสกนาดำวันอาทิตย์ แสกนาหวานวันจันทร์ ปักตาแสก ปักกกแสกและดำนา วันพฤหัสบดี ทำขวัญข้าววันอังคาร แสกกางไฮ้ (กางไร่) สุ่ม (เผา) ไฮ้เอาวันศุกร์

(2) พิธีกรรมการบูชาผีตาแสกตามหลักพระพุทธศาสนา

ก่อนที่จะบูชาผีตาแสกชาวนาทุกคนครอบครัวเมื่อถึงเดือนเจ็ดและเดือนสิบจะต้องประกอบพิธีในตอนเช้ามืด คือ เตรียมห่อข้าว พร้อมทั้งอาหารหวานคาว บุหรี่ หมากพลูและอื่น ๆ ตามแต่ผีบรรพบุรุษของตนเองชอบ แล้วนำมาใส่กระทงหรือกระเจาตามาทำพิธีทางศาสนาที่วัดก่อน เพื่อให้พระสงฆ์กรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลตามประเพณีโบราณ และถวายภัตตาหารเช้าให้แก่พระภิกษุสงฆ์ก่อน หลังจากนั้นจึงนำของไหว้หรือบูชาผีตาแสกไปที่ห้วยนาเพื่อแสดงความเคารพและบอกกล่าว ด้วยข้าวปลาอาหารของหวานคาวต่าง ๆ หลังจากนั้น ก็จะลงมือปักดำหรือหว่านกล้าได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กระทรวงวัฒนธรรมควรสนับสนุนให้มีการจัดงานประเพณีท้องถิ่นในภาคอีสานเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน
- 2) กระทรวงวัฒนธรรมควรสนับสนุนให้มีการจัดงานเกี่ยวกับการบูชาผีตามหลักความเชื่อของท้องถิ่นในภาคอีสาน
- 3) กระทรวงวัฒนธรรมควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นภาคอีสานประชาสัมพันธ์หรือจัดทำหนังสือเพื่อความรู้แก่เยาวชนให้มากกว่านี้
- 4) กระทรวงวัฒนธรรมควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นภาคอีสานเข้าถึงหมู่บ้านหรือชุมชนให้มากกว่านี้
- 5) กระทรวงวัฒนธรรมควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นภาคอีสานจัดให้ประเพณีการนับถือผีเป็นไปอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) วรรคศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการบูชาผีปู่ตากับการอนุรักษ์ป่าไม้
- 2) วรรคศึกษาความเชื่อเรื่องผีกับการอนุรักษ์ประเพณีของชาวอีสาน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ประมวล พิมพ์เสน. (2540). *ของดีอีสาน*. ขอนแก่น: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.
- พระครูพิพิธวรกิจจานุการ. (2561). การสืบค้นและจัดระบบการอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณของวัดและการถ่ายทอดภูมิปัญญาภาคกลาง เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(4), 1362–1371.
- พระอริยานวัตร เขมจารีเถระ. (2536). *วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร พันธรังสี. (2554). *ศาสนาโบราณ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2524). *โลกทัศน์อีสานกาฬสินธุ์*. กาฬสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
Factors Affecting School Management the Office of the Private Education
Commission**

พลอยนภัส ไตรสรกุล

Proynapud Tuysagonkul

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand.

Email: proy.ss@gmail.com

Received March 2, 2019; **Revised** March 10, 2019; **Accepted** May 27, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามตัวแปร เพศ และวุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบง่าย (random sampling) ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ให้เลือกตอบ 5 ระดับ แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น .96 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวม และรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของครูที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

คำสำคัญ: ปัจจัย; การเรียนร่วม; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

Abstract

The purpose of this research was to (1) (2) to compare the factors of school management in the school under the Office of the Private Education Commission, based on sex and educational background. The samples were School teacher, neurologist Office of the Board Private Education Commissioner The sample size was Krejcie and Morgan at 95% confidence level, 97 samples were randomized and random sampling was used. Research tools the questionnaire consisted of 5 questionnaires with reliability of .96.

1. The study of the factors of school management in the school. Under the umbrella of the Office of the Private Education Commission, all aspects and aspects of the four aspects are the behavior or characteristics of the executives. Teacher Features the arrangement or use of facilities, media, services and other educational assistance. And participatory management. Very high

2. Comparative Study of Learning Management Factors The Office of the Private Education Commission Of teachers with different sex It was found that the overall and the individual aspects of the behavior or characteristics of the management. Teacher Features the arrangement or use of facilities, media, services and other educational assistance. And participatory management. Differently Statistical significance was at 0.5.

3. Comparative Study of Learning Management Factors the Office of the Private Education Commission There are many different types of teachers. The overall and individual aspects of the behavior or characteristics of the management. Teacher Features the arrangement or use of facilities, media, services and other educational assistance. And participatory management. There was no statistically significant difference at 0.5.

Keywords: Factors; Management; the Office of the Private Education Commission

บทนำ

สหประชาชาติได้ให้หลักการสำคัญของกรอบแนวคิดทางการพัฒนาการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ที่รัฐบาลต้องยึดเป็นแนวทางการดำเนินการ คือ การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า การศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และการศึกษาที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน ประเทศไทยได้ขานรับและสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ศึกษาเพื่อปวงชนเกิดขึ้น และเป็นจริงดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนจากนโยบายเดิมที่จัดให้เด็กพิการเรียนในโรงเรียนเฉพาะคนพิการมาเป็นนโยบายให้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปมากขึ้น โดยในปี

พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ กำหนดนโยบายให้โรงเรียนทั่วประเทศได้ถือปฏิบัติ คือ นโยบายให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน และปี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่า คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม (เบญจา ชลธารนนท์, 2548) ซึ่งสะท้อนให้เห็นเป้าหมายชัดเจนของการจัดการศึกษา โดยได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้เด็กที่มีอายุย่างเข้า 7 ปี ต้องเข้ารับการศึกษาน้อยกว่า 9 ปี และสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่อง ซึ่งเป็นเด็กมีความต้องการพิเศษ (อิสริย์ ประทุมทิพย์, 2549) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ โดยนำเอาเจตนารมณ์ของกฎหมายไทยเป็นฐาน นับตั้งแต่ในปีการศึกษา 2547 ได้ดำเนินโครงการให้มีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในทุกจังหวัดทั่วประเทศ และในปีการศึกษา 2548 ได้ดำเนินโครงการต่อเนื่องโดยมีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ทั่วประเทศ แต่ละโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการโรงเรียนละ 40,000 บาท รวม 80 ล้านบาท และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามกฎกระทรวง ให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาทางการศึกษาผ่านระบบคูบองในอัตราไม่เกินคนละ 2,000 บาทต่อปี รวม 50 ล้านบาท รวมได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปีการศึกษา 2548 ทั้งสิ้นเป็นเงิน 130,000,000 บาท (หนึ่งร้อยสามสิบล้านบาท) (เบญจา ชลธารนนท์, 2548)

จากการนิเทศก์และติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนเรียนร่วม ที่ผ่านมามีพบว่า ผลการประเมินการดำเนินการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมพบว่า ส่วนใหญ่ตั้งแต่ร้อยละ 41.95 – 53.51 ดำเนินการในระดับพอใช้ โรงเรียนร้อยละ 16.85 – 50.27 มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับดีและร้อยละ 9.04 – 36.59 อยู่ในระดับต้องปรับปรุง (เบญจา ชลธารนนท์, 2548) และจากข้อมูลเบื้องต้น พบว่าปัญหาในการดำเนินการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุหลาย

ประการ เช่น ผู้บริหารมีการย้ายสลับเปลี่ยนจึงขาดความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารขาดการบริหารจัดการที่ดีบุคลากรในโรงเรียนบางคนยังไม่เข้าใจ และคิดว่าเป็นภาระงานที่หนักในการที่จะให้การช่วยเหลือ และเอาใจใส่เด็กพิการ การขาดความร่วมมือกันในการทำงาน ทั้งภาระการดูแลเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่อง ให้แก่ครูการศึกษาพิเศษ เป็นต้น จะเป็นได้ว่า โรงเรียนเรียนร่วมทุกโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณในการดำเนินการ การอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านวิชาการ และความช่วยเหลือในทางการศึกษาจากหน่วยงานอื่น ๆ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (อารีย์ เฟลีนชัยวานิช, 2549)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนร่วมในโรงเรียนมีนประสาทวิทยาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาทวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประสาทวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามตัวแปร เพศ และวุฒิการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมีนประสาทวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 129 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมีนประสาทวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของประชากร 129 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบง่าย (random sampling) ด้วยการจับฉลาก
3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.2 วุฒิการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดีและเป็นจำของผู้บริหาร

3.2.2 ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู

3.2.3 ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

3.2.4 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้ครูโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนัดวันรับกลับคืนจำนวน 97 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 97 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าร้อยละของข้อมูลส่วนตัว เพศ และวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรณี 2 กลุ่มใช้สถิติ $t - test$ แบบ Independent

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ เพศ และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เป็นปัจจัยที่สำคัญปานกลาง เป็นปัจจัยที่สำคัญน้อย และเป็นปัจจัยที่สำคัญน้อยที่สุด แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.70 และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 52.60
2. ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวม และรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของครูที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5
4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยในการศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจัยด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพเด็กพิเศษเนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเด็กที่มีความต้องการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เป็นกรณีพิเศษที่แตกต่างจากเด็กปกติ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ ปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารีย์ เพลินชัยวาณิช (2549) พบว่า ปัจจัยในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของครูที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพศชาย และเพศหญิง มีการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออก ด้านความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูในโรงเรียนมีนประชาวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีนประชาวิทยา โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูติมา นนทะน้า (2550) พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วม โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมโรงเรียนมีประสาทวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ครูไม่ว่าจะมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี หรือสูงกว่า ปริญญาตรีก็ตาม ต่างรับรู้แนวปฏิบัติและต้องปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนเช่นเดียวกันทุกคน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูโรงเรียนมีประสาทวิทยา มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหารจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมจิตร อุดม (2548) พบว่า ครูวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ครูให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูและพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรสร้างเจตคติที่ดี และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนและครู
2. ครูเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการบริหารจัดการเรียนร่วม แตกต่างกัน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจหรือศึกษาถึงข้อแตกต่างในความคิดเห็นนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการเรียนร่วม โรงเรียนในสังกัดอื่น เช่น โรงเรียนสาธิต เป็นต้น
2. ควรศึกษาปัญหาการดำเนินการส่งเสริมการเรียนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ชุติมา นนทะคำ. (2550). เจตคติต่อการเรียนร่วมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนทั่วไประดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เบญจา ชลธาร์นนท์. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สมจิตร อุตม. 2548. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ เพลินชัยวาณิช. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อิสริย์ ประทุมทิพย์. (2549). ศาสตร์แห่งกฎหมายสู่การศึกษา เล่ม 1 กฎหมายสำหรับการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มี
ความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล

Demand for Services as Perceived by Parents with Special Needs

Nan Panyanukul School

สุภาพร ณะคำ

Suprapon Tunukum

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand.

Email: tunukum01@gmail.com

Received March 1, 2019; Revised March 5, 2019; Accepted May 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล (2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จำแนกตาม ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ศึกษาในโรงเรียนน่านปัญญานุกูล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของประชากร จำนวน 200 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 132 คน และสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล 3 ด้าน เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .92 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูลโดยภาพรวม และ ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความต้องการ; การรับบริการ; ผู้ปกครอง

Abstract

The purpose of this research was to (1) study the needs of the caregivers of special needs students. Nan Panyanukul School (2) to compare the needs of the caregivers of special needs students. Nan Panyanukul School classified by education level and occupation of parents. The sample included the parents of special needs students studied at Nan Panyanukul School Size of sample Krejcie and Morgan at the confidence level of 95% of the population of 200 were used. The samples were 132 and random random sampling. The instruments used in the study were questionnaire on the need for service as perceived by parents with special needs. The questionnaire was selected from 5 questionnaires. The questionnaire consisted of 92 questionnaires.

1. The results of the study on needs for the service of the parents with special needs. Nan Panyanukul School, in general and academic service and student affairs. At the highest level

2. The results of the comparison of the needs of the service as perceived by parents with special needs. Nan Panyanukul School The education level. The overall and academic aspects of the service and student affairs. There were statistically significant differences at the .05 level.

Keywords: Demand; Services; Perceived

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เด็กพิเศษถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ควรได้รับการทางการศึกษาอย่างทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป เพื่อที่จะให้เด็กพิเศษได้พัฒนาตามศักยภาพ มีอาชีพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข (ลิกขวัฒน์ ขวัญแก้ว, 2548)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาจึงมีนโยบายขยาย การจัดการศึกษาพิเศษตั้งแต่ ปีการศึกษา 2542 โดยประกาศนโยบายว่า “ ผู้พิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เร่งรัดขยายการศึกษามากขึ้นส่งผลให้มีการขยายตัวในด้านปริมาณ โดยมีจำนวนเด็กพิเศษทุกประเภท เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2542 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2541 จำนวนถึง 75,327 คน (คณะกรรมการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการกระทรวงศึกษาธิการ, 2544) เด็กพิเศษมีหลากหลายประเภทและมีความแตกต่างกันในระดับความต้องการ ยากลำบากในการจัดการศึกษา มีข้อจำกัดด้านงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการศึกษา รวมถึงอุปกรณ์ด้านกายอุปกรณ์ที่มีราคาค่อนข้างสูง และมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, 2542)

การพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา พ่อแม่ บุคลากร ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และชุมชนที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดำเนินชีวิตอยู่ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ฟังพอใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อพัฒนาบุคคล

เหล่านี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งตนเองได้ตามสมรรถนะที่มีอยู่ สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เฉกเช่นคนปกติ โดยไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น และต่อสังคมน้อยที่สุด และเพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิเศษมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีผลผลิตทางการศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม ชุมชน ซึ่ง ความต้องการของผู้ปกครองนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้ (สิกขวัฒน์ ขวัญแก้ว, 2548)

โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีการศึกษาให้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทั้งประเภทประจำและไป – กลับ ซึ่งการจัดการศึกษาให้แก่คนกลุ่มนี้ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อสนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยเน้นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง และความพร้อมด้านฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (ธนวรรธน์ ศิริเลิศ, 2550)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาและเสริมสร้างการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการบริหารงานโรงเรียน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จำแนกตาม ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ศึกษาในโรงเรียนน่านปัญญานุกูล จำนวน 200 คน
2. กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ศึกษาในโรงเรียนน่านปัญญานุกูล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan (1970, pp. 607–610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของประชากรจำนวน 200 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 132 คน และสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 3.1.1 ระดับการศึกษา
 - 3.1.1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 3.1.1.2 ปริญญาตรีขึ้นไป
 - 3.1.2 อาชีพ
 - 3.1.2.1 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - 3.1.2.2 ประกอบอาชีพส่วนตัว / รับจ้าง
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล 3 ด้าน ได้แก่
 - 3.2.1 ด้านวิชาการ
 - 3.2.2 ด้านบริการ
 - 3.2.3 ด้านกิจการนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง และนัดวันรับกลับคืนจำนวน 132 ฉบับ ได้รับกลับมาจำนวน 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัว ระดับการศึกษา และอาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล กรณี 2 กลุ่มใช้สถิติ t-test แบบ Independent

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (multiple choices) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน ให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มีความต้องการให้ทางโรงเรียนจัดบริการมากที่สุด มีความต้องการให้ทางโรงเรียนจัดบริการมาก มีความต้องการให้ทางโรงเรียนจัดบริการปานกลาง มีความต้องการให้ทางโรงเรียนจัดบริการน้อย และมีความต้องการให้ทางโรงเรียนจัดบริการน้อยที่สุด แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .92

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนน่านปัญญานุกูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 98.9 และมีอาชีพส่วนตัว /รับจ้าง ร้อยละ 68.9

2. ผลการศึกษาความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูลโดยภาพรวม และด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีอาชีพต่างกัน โดยภาพรวม และด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล โดยภาพรวม และด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริการเป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญสำหรับเด็กพิเศษ เพราะการบริการนี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นและฟื้นฟูศักยภาพของเด็กพิเศษดังที่ เบญจชลธารินทร์ (2555) กล่าวว่า การบริการทางการศึกษาพิเศษเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อนำไปสู่ศักยภาพสูงสุดของเด็กต่อไป ซึ่งผู้ปกครองเองที่เห็นความสำคัญดังกล่าว ต้องการให้บุตรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทางโรงเรียน จึงทำให้ ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกาญจนา สุขพิทักษ์ (2551) ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษตามทัศนะของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการในการรับบริการ โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านบริการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความต้องการในการรับบริการตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน โดยภาพรวม ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกัน และจากผลการวิจัย พบว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรี ขึ้นไป มีความต้องการสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การได้รับการศึกษามากขึ้นจะทำให้คนเรามีประสบการณ์ มีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ที่กว้าง ซึ่งส่งผลให้ทัศนะของผู้ปกครองโรงเรียนน่านปัญญานุกูลเกี่ยวกับความต้องการในการรับบริการ ต่างกันสอดคล้องกับ Bayer (1957 อ้างถึงใน ออมสิน บุญเชิด, 2555) ที่กล่าวว่า บิดา มารดาสำคัญที่มีการศึกษาในระดับสูงมักคาดหวังและส่งเสริมให้ลูกมี

การศึกษาในระดับที่สูงด้วย เพราะถือว่าการศึกษเป็นวิถีทางสำคัญในการก้าวเข้าสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และเกียรตินิยมชื่อเสียงของลูกและครอบครัวในอนาคต ถ้าระดับการศึกษาของบิดามารดาต่ำก็จะขาดความรู้ หรือมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาทำให้คาดหวังทางการศึกษาต่ำไปด้วย หรือไม่คาดหวังด้านการศึกษา แต่จะคาดหวังด้านการทำงานบ้าน แบ่งเบาภาระและหารายได้หรือประกอบอาชีพมากกว่า จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ความต้องการในการรับบริการตามทักษะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการ โดยภาพรวม และด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดดาว แสงศิริผล (2550) ศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการต่อการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม แตกต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้านด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการตามทักษะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จำแนกตาม อาชีพของผู้ปกครองที่ต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ปกครองแต่ละกลุ่มอาชีพ มีแนวดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน กลุ่มอาชีพ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนน่านปัญญานุกูล ที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการในการรับบริการตามทักษะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนน่านปัญญานุกูล แตกต่างกัน โดยภาพรวม และด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนัญญา ลีลาน้อย (2550) ศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนสุจริต อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และด้านกิจการนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรจัดการบริการ ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน และ ด้านบริการนักเรียน ให้มากขึ้น เพราะผู้ปกครองมีความต้องการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนา ศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ทางโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการจัดบริการด้านบริการให้มากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการ ค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการในการรับบริการของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ ในตัวแปรอื่น เช่น ลักษณะครอบครัว ลำดับการเกิดของบุตร เป็นต้น
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนเรียนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุขพิทักษ์ (2551). *ความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของผู้ปกครอง*. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กองการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ. (2542). *คู่มือการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล*. เชียงใหม่: ศูนย์การศึกษาพิเศษ, เขตการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.
- ชิตดาว แสงศิริผล. (2550). *ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษใน โรงเรียนที่มีโครงการเรียนร่วม อำเภอเมืองเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ธนัญญา สีสาน้อย. (2550). *การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาวิทย อำเภอดงน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนวรรณ ศิริเลิศ. (2550). *การใช้ชุดการสอนการคูณพื้นฐานที่ใช้กิจกรรมศิลปะเป็นฐานสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนน่านปัญญานุกูล*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เบญจา ชลธารนนท์. (2545). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการฝึกหัดครูสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ออมสิน บุญเชิด. (2555). *ความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sampal size for Research Activites. *Education and Psychological Measurement*, 30, 607–610.

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชน
ทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

Emotional Intelligence of Elementary School Students of

Chusin Thongpradit Anusorn School

Thung Khru District Office, Bangkok

นริศรา ตริยันธ์

Nrisara Teyun

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand.

Email: teyun1@gmail.com

Received March 1, 2019; Revised March 5, 2019; Accepted May 29, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน ได้มาโดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนที่ (T- Score) และทดสอบค่าที (t test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่งอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง และด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ในเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร จำแนกตามห้องเรียน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์; ระดับชั้นประถมศึกษา; กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to Study and compare Emotional intelligence of elementary students. Chusin Thongpradit Anusorn School Bangkok Sample In this study, the students were in grade 1–5, Chinsin Thongpradit Anusorn School. A total of 197 students were selected by stratified random sampling. Tools used in this study. Emotional Intelligence Assessment of the Department of Mental Health The scale rating of 60 items. Analysis of the data by the average. Standard deviation from T–score and t–test. The research found that

1. Elementary school students at Chinsin Thongpradit Anusorn School Bangkok Have good emotional intelligence. The high level of adeptness and the happiness in the medium level.

2. Emotional intelligence of elementary school students at Chusein Thongpradit Anusorn School The difference in sex, emotional intelligence, goodness and happiness was not significantly different at 0.05 level.

3. Emotional intelligence of elementary school students at Chusin Thongpradit Anusorn School Thung Khru Office, Bangkok There was a statistically significant difference at 0.05 level

Keywords: Emotional, Office Bangkok

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนของประเทศไม่ว่าจะประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาคนไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นประชาชนของประเทศควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นในระบบ หรือนอกระบบ ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการสูงสุดในชีวิตที่เหมือนกันคือ ความสุขและความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเชาว์ปัญญา (Intelligence Quotient) เป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์สำหรับทุกคน และจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงต้องการให้ลูกเรียนดีได้เข้าสถาบันที่มีชื่อเสียงซึ่งเป็นการตั้งความหวังไว้สูงเกินความสามารถที่ลูกมีอยู่ จนกลายเป็นความเครียด เด็กทำร้ายตนเองโดยการฆ่าตัวตายหรือใช้วิธีอื่น ๆ นำไปสู่ปัญหาการปรับตัว และไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ (ลักขณา สรวิวัฒน์ 2545)

ความฉลาดหรือการมีเชาว์ปัญญาสูงไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต แต่หากบุคคลใดมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) ด้วยแล้ว จึงจะทำให้บุคคลนั้นมีความพร้อมในด้านการเรียน การงาน ครอบครัว การดำเนินชีวิตส่วนตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ถึงแม้ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นแนวคิดใหม่ เมื่อเทียบกับเชาว์ปัญญา ไม่มีใครบอกได้ว่า มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันมากนักน้อยเพียงใด ในขณะที่กล่าวว่าเชาว์ปัญญาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก จากการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมของพ่อแม่และผู้ใหญ่ใกล้ชิดหรือ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ให้โอกาสเด็กได้รับรู้ และแสดงอารมณ์ได้ถูกต้อง การสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ตนเอง รู้จักการรอคอย

มีวินัย ควบคุมอารมณ์และเอาชนะในการสร้างพฤติกรรมในทางบวก รู้จักเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ (กรมสุขภาพจิต, 2543)

ดังนั้นคุณภาพของคนในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นผลผลิตทางการศึกษา ประกอบกับการจัดการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีวัฒนธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) คุณลักษณะอีกด้านหนึ่งการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Ability) หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) จะเป็นส่วนที่ผลักดัน ให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2545) โดยเห็นว่าสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต กำหนดให้ปลูกฝังผู้เรียนตั้งแต่เด็ก ๆ ให้มีความเข้าใจตนเอง (Self-Awareness) เข้าใจผู้อื่น (Empathy) และสามารถแก้ไขความขัดแย้งทางอารมณ์ (Solving Conflict) นำไปสู่การยกระดับจิตใจมีความสุขได้ (อ้างถึงใน กฤษฏีอิธิป ใจปล้า, 2544) สามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง ไม่แปรปรวนง่ายและมีความสามารถรื้อฟื้นอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง และมีความเข้าใจสภาวะอารมณ์ของผู้อื่นจนสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) จากจุดเน้นตามที่กำหนดในหลักสูตรแสดงว่า ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม โดยเฉพาะให้มีความฉลาดทางอารมณ์แต่ขณะเดียวกันไม่มีใครที่จะสามารถยืนยันได้นักเรียนและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงต่ำ มากน้อยเพียงไร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนชูลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ว่ามีระดับความฉลาดทางอารมณ์ดีพอที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้มีศักยภาพมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวกับด้านดี เก่ง และสุข ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ เพศ และ ห้องเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 จำนวนนักเรียน 332 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 197 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ดี เก่ง และ สุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถาม จำนวน 197 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้รับกลับคืนมาจำนวน 197 ชุด คิดเป็นร้อยละร้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ ห้องเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของ กรมสุขภาพจิตกระทรวง
สาธารณสุข อายุ 6-11 ปี (2550, หน้า 100) จำแนกเป็นความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้านดี ด้าน
เก่ง ด้านสุข จำนวน 60 ข้อ แบบประเมิน 4 อันดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนใช้การวิเคราะห์โดยวิธีหาคะแนนที (T-Score) โดยใช้เกณฑ์
คะแนนที (T-Score) 50-100 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง
คะแนนที (T-Score) 40-49 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง
คะแนนที (T-Score) 0-39 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ
3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันและห้องเรียนต่างกัน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าที (t test)

ผลการวิจัย

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ส่วนด้านเก่ง มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง และด้านสุขมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และรวมทุกด้านมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ในเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร จำแนกตามห้องเรียน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้ มีข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นวัยกำลังเล่นและเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีไปพร้อมกัน เช่น การสร้างกิจนิสัย ฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้สม่ำเสมอการรักษาความสะอาด การทำงานเป็นกลุ่ม และการปรับตัวอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ บันลือ พฤกษ์วัน (อ้างถึงใน ชชณิชา แพงทรัพย์, 2546) ที่กล่าวถึง Formative Years เป็นวัยที่นับแต่แรกเกิดถึง 12 ปี ต้องการที่จะขยายประสบการณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ที่จะฝึกให้เป็นนิสัย เพื่อให้ได้แบบอย่างหรือแนวทางปฏิบัติ ความประพฤติที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และวัฒนธรรมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเด็กประถมศึกษา

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง ต่างก็แสดงออกถึงภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองได้ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความเหมือนและความต่างบ้าง เพศหญิงรู้จักภาวะอารมณ์ของตนเองดีกว่าเพศชายมีการแสดงออกเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล แสดงความมั่นใจ มีความเก่งมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีแนวโน้มที่จะมีความมั่นใจ ในตนเอง มองโลกในแง่ดี อดทนต่อความเครียดและแรงกดดันต่าง ๆ ได้หลากหลายมากกว่า แต่ผู้หญิงบางคนเป็นผู้มีความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและ

เผชิญต่อความเครียดและแรงกดดันต่าง ๆ ได้ดีกว่าเพศชาย เชื่อว่าโดยภาพรวมแล้วความฉลาดทางอารมณ์ของเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ที่มีห้องเรียนต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่อยู่ชั้นเรียน และห้องเรียนต่างกัน มีการเรียนการสอนโดยครูประจำชั้นเป็นส่วนใหญ่ ครูประจำชั้นมีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเองและสร้างกิจกรรมเสริมระหว่างเรียน เพื่อให้เด็กรู้สึก กล้าที่จะแสดงออก สามารถแก้ปัญหาได้ แต่ครูส่วนใหญ่มุ่งที่เน้นวิชาการมากกว่าจะหากิจกรรมมาผ่อนคลายความเครียด เช่น เด็กห้องเรียนเก่ง ก็จะได้เคร่งวิชาการมากกว่าเด็กห้องธรรมดา ทำให้เด็กสับสนที่จะแสดงออกถึงภาวะอารมณ์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทอดศักดิ์ เดชคง (2542) ได้ศึกษาระดับของอีคิวในชั้นมัธยมศึกษาพบว่า เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะทางอารมณ์อยู่มาก เด็กห้องเก่งมีความสามารถทางอารมณ์เฉลี่ยต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมีระดับความสุขต่ำกว่าเด็กห้อง ธรรมดา (68.44 และ 74.26) เด็กห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามีความสามารถทางอารมณ์ ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ ความมั่นใจ ฯลฯ น้อยกว่าเด็กห้องธรรมดา จะเห็นได้ว่า คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านด้านดี และด้านความสุข ของห้องเรียนธรรมดาย่อมมีระดับคะแนนสูงกว่าห้องเรียนเก่งอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง ซึ่งทางโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้ตระหนักความสำคัญและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น

2. โรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีแนวนโยบายในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน หรือครูผู้สอนจัดกิจกรรมเป็นรูปแบบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดพัฒนาการทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ของนักเรียน เช่น เซวาน์ความอดทนอดกลั้น (Adversity Quotient: AQ) เซวาน์ศีลธรรมจริยธรรม (Moral Quotient: MQ) เซวาน์สุขภาพ (Health Quotient: HQ) และเซวาน์ทางสังคม (Social Quotient: SQ) เป็นต้น
2. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในด้าน ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2543ก). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับประชาชนชาวไทย อายุ 12-60 ปี. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2543ข). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ทีเคอม.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี. กรมสุขภาพจิต. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต
- กรมสุขภาพจิต. ม.ป.ป. *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี*. นนทบุรี: ม.ป.ท.
- กฤษฎีอธิป ใจปล้า. (2544). *การศึกษาความทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.*
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *โรงเรียนสร้างคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์. วัฏจักรการศึกษา*, 2, 19.
- เทิดศักดิ์ เดชคง. (2542). *จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

เทิดศักดิ์ เดชคง. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ประเพณีการเหยาของชาวภูไท

Local Wisdom and Conservation of Phutai Traditions

รัชนิกร ไวกลา

Racthaneekorn Waikla

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Humanities and social sciences,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: jannyny999@gmail.com

Received March 9, 2019; Revised March 15, 2019; Accepted May 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความนำเสนอเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ประเพณีหมอเหยาของชาวภูไท ชุมชนบ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดหรือหลักการอนุรักษ์ที่แฝงอยู่ในประเพณีพิธีกรรมการอย่างเป็นพิธีกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวภูไท ผู้เขียนมีประสงค์เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของการอนุรักษ์พิธีกรรมการเหยาเกิดความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชนเป็นการพัฒนา และฟื้นฟูหมอเหยาให้มีความยั่งยืนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนาสังคมโดยจะนำเสนอในรายละเอียดได้แก่ คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีหมอเหยาของชาวภูไท 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชน และ 3) แนวคิดการอนุรักษ์ การส่งเสริมการจัดการภาครัฐให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทราบถึงวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญตลอดจนเนื้อหาอันนำมาปฏิบัติถึงการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น; การอนุรักษ์; ประเพณีการเหยา

Abstracts

This article aim to presentation of local wisdom and conservation of the Yao Ya tradition of Phu Tai people. Ban Kut Wa Community, Kut Wa Subdistrict, Kuchinarai District, Kalasin Province In order to present the concept or conservation principle inherent in the ritualistic rituals that are of cultural value to the people of Phutai, the author wishes to see the value of the wisdom of conservation, the Yao ritual, the relationship between Phutai Traditions. Yao and the community are developing and the rehabilitation of Yao to be sustainable in order to strengthen the community to be the foundation that creates stability in social development, which will be presented in details as follows: 1) Local wisdom of the Yao people of Phu Tai people 2) Relationship between doctors like the community 3) Conservation concept Promoting the management of the public sector for the younger generation to know the important cultural traditions as well as the content that is applied to the current lifestyle.

Keywords: Local Wisdom; Conservation; Yao Tradition

บทนำ

ภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น เฉพาะพื้นที่และเฉพาะด้านเพราะการส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์และเป็นแนวทางการส่งเสริม ภูมิปัญญาของชาวบ้านจากอดีตถึงปัจจุบันในการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมการเหยา มีการรวบรวมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และการสอดคล้องกับแนวคิดการการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อสะท้อนความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ในยุคปัจจุบันภูมิปัญญาจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์สิ่งดังกล่าวสังคมของงานขึ้นจากความรอบรู้ประสบการณ์ของคนในอดีตด้วยความนิยมในการหยั่งรู้อย่างลุ่มลึกเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มพูนค่าขึ้นอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆของชุมชนท้องถิ่นและสังคมของตน (ชวน เพชรแก้ว, 2547) ตลอดจนการดำเนินชีวิตของชาวบ้านมีประเพณีพิธีกรรมควบคู่กับความเชื่อมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นพิธีกรรมการเหยา ในการรักษาโรค หรือการเหยาเลี้ยงผี เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวภูไทที่เชื่อว่าถ้ารักษาแบบแผนปัจจุบันไม่หายก็จะหันมาพึ่งการเหยาในการรักษา สมัยก่อนสภาพสังคมของชาวภูไทไม่มีการรักษาโรคหรือไม่มีการแพทย์ สาธารณสุขยังไม่เจริญ เมื่อมีการเจ็บป่วยก็จะทำการเยียวยาแบบตามมีตามเกิด ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกที่พึ่งในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ส่วนใหญ่ชาวภูไทจะใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่นใช้ในการรักษาและดูแลสุขภาพ หมอพื้นบ้านเป็นทางเลือกหนึ่งของชาวภูไท ซึ่งการเหยาจะมีหลายประเภท อาทิเช่น การเหยารักษาคน เหยาเลี้ยงผี เหยาเด็กร้องไห้ เหยาสู่วัณญ์แต่งงานแต่ผู้เขียนบทความนี้เป็นคนผู้ที่ไม่มีความสนใจในการทำพิธีเหยาแบบรักษาโรค ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวภูไท

“เหยา” เป็นความเชื่อและพิธีกรรมหนึ่งในการรักษาสุขภาพของคนในชุมชนผู้ไทที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่สืบทอดมาจากความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือผี เป็นการทำพิธีเพื่อติดต่อระหว่างผีกับคน ที่สุดหรือพิธีเรียกขวัญแรกที่คนไทมีนั้นเป็นพิธีเรียกขวัญผู้ป่วย ” (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2529; กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) สังคมสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ภูมิปัญญาในพิธีกรรมเหยาทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชนและเชื่อมโยงกันในด้านต่างๆ เช่นด้าน

สังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านการส่งเสริม และด้านความเชื่อ จากอดีตถึงปัจจุบันหมอเหยา ยังคงเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน ในอดีตพิธีการเหยาไม่เพียงแต่จะเป็นการรักษาแบบเฮอร์ยารักษาคนป่วย ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เท่านั้น แต่ยังเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยทางจิต จัดเป็นกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ป่วย (ทรงคุณ จันทจร 2540) ปัจจุบันมีหมอเหยาเหลืออยู่ไม่กี่คน ชุมชนยังไม่ค่อยเห็นคุณค่า โดยเฉพาะเยาวชนที่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือเป็นที่รู้จักของคนรุ่นใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ผู้เขียนมีความเห็นเห็นว่าถ้าหากคนในชุมชนยังไม่เห็นถึงความสำคัญและไม่เห็นคุณค่าภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ประเพณีการเหยาก็คงจะไม่มีให้เห็น และวัฒนธรรมประเพณีของชาวภูไทจากอดีตถึงปัจจุบันที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นก็จะหายสาบสูญ

ความร่วมมือของการบริหารจัดการภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนการอนุรักษ์จะทำให้มีการภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการนำเสนอ จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจของรัฐบาลจากลำดับชั้นไปสู่การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ รัฐบาลกลางไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น ให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจหรือการแก้ไขปัญหาในพื้นที่มากขึ้น ในแนวคิดของการอนุรักษ์จะอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน คือการสร้างความรู้เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง

บทความนี้ผู้เขียนสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ประเพณีพิธีกรรมเหยาของชาวภูไท โดยเฉพาะกรณีศึกษาในเขตพื้นที่ ชุมชนบ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดหรือหลักการอนุรักษ์ที่แฝงอยู่ในประเพณีพิธีกรรมการเหยา เป็นพิธีกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวภูไท ผู้เขียนมีประสงค์เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของการอนุรักษ์พิธีกรรมการเหยา เกิดความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชน เป็นการพัฒนาและการฟื้นฟูหมอเหยาให้มีความยั่งยืน เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทราบถึงวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ ตลอดจนเนื้อหาอันนำมาปฏิบัติเข้าถึงการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนาสังคม โดยมีการตั้งประเด็นการนำเสนอไว้ 4 ประเด็น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีเหยาของชาวภูไท บ้านกุดหว้า ความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชน แนวคิดการอนุรักษ์ และการส่งเสริมการจัดการภาครัฐ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีเหยาของชาวภูไท บ้านกุดหว้า

พิธีกรรมเหยาเป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์กับวิญญาณโดยใช้บทกลอนและทำนองลำมีแคนประกอบการให้จังหวะผู้ทำหน้าที่สื่อสารคือหมอเหยาการเหยาแต่ละครั้งจะมีเครื่องคายประกอบพิธีกรรมเหยาถือว่าเป็นวิธีการบำบัดรักษาพื้นบ้านอย่างหนึ่ง ที่รักษาการเจ็บป่วยของชาวบ้าน อันเนื่องจากการละเมิดหรือสร้างความไม่พอใจต่อผี ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีมีอำนาจ ความรู้สึก อารมณ์ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เมื่อเกิดการเจ็บป่วย หรือประสบภัยธรรมชาติ ก็จะเชื่อว่าการเกิดจากการละเมิดต่อผีจึงต้องมีการทำพิธีบวงสรวง กราบไหว้ บูชา เพื่อให้ผีมาช่วยบำบัดปัญหาความเดือดร้อน และเชื่อว่าผีจะดลบันดาลให้เป็นไปตามต้องการได้

พิธีกรรมเหยา คือ การติดต่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์กับวิญญาณโดยใช้บทกลอนและทำนองลำมีแคนประกอบการให้จังหวะผู้ทำหน้าที่สื่อสารคือหมอเหยาการเหยาแต่ละครั้งจะมีเครื่องคายประกอบพิธีกรรมเหยาถือว่าเป็นวิธีการบำบัดรักษาพื้นบ้านอย่างหนึ่ง ที่รักษาการเจ็บป่วยของชาวบ้าน อันเนื่องจากการละเมิดหรือสร้างความไม่พอใจต่อผี ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีมีอำนาจ ความรู้สึก อารมณ์ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เมื่อเกิดการเจ็บป่วย หรือประสบภัยธรรมชาติ ก็จะเชื่อว่าการเกิดจากการละเมิดต่อผีจึงต้องมีการทำพิธีบวงสรวง กราบไหว้ บูชา เพื่อให้ผีมาช่วยบำบัดขจัดปัญหาความเดือดร้อน และเชื่อว่าผีจะดลบันดาลให้เป็นไปตามต้องการได้ หมอเหยาจะใช้วัจนกรรมปลอบประโลมใจมากที่สุด และมีการใช้วัจนกรรมกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ การบอกกล่าว การชี้แนะ การผูกมัด การแสดงความรู้สึก และการแถลงการณ์ โดยมีเจตนาเพื่อบอกเล่าหรือขอร้องให้ขวัญของผู้ป่วยกลับมาเข้าร่างกาย เพื่อจะได้หายเป็นปกติ การเหยาเป็นวัฒนธรรมของที่สะท้อนความเชื่อในการรักษาแบบพื้นบ้าน และผู้ป่วยที่หายจากการเจ็บป่วยจะฝากตัวเป็นลูกศิษย์และ รับอำนาจศักดิ์สิทธิ์เป็นหมอเหยาคนต่อไป (อลงกรณ์ อิทธิผล, 2558)

หมอเหยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผีเชื่อเป็นผู้เลือกเพราะผู้หญิงส่วนใหญ่ปฏิบัติต่อบรรพบุรุษดีสม่ำเสมอหมอเหยาเป็นได้ 2 วิธีคือ วิธีคือ วิธีที่หนึ่ง คือให้คนที่เป้นหมอเหยาซึ่งจะเป็นผีหมอเทียมอยู่ในตัว หรือผีเชื่อมาครอบ (คือมาถ่ายทอดให้) อีกวิธีหนึ่งคือการที่มีผีเชื่อ (คือมีเชื่อ

สายผีหมอกคนที่เป็นหมอเหยาตายไปก็จะตกทอดแก่ทายาทที่เรียกว่าผีเชื้อ) เข้ามาอยู่ กับหมอเหยา ก็จะถ่ายทอดให้ลูกหลานต่อไปโดยผีเชื้อแค่เป็นผู้เลือกเอง การที่จะเป็นหมอเหยาต้องมีคุณสมบัติที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนต้องเป็นคนดีที่มีคุณธรรมสูงมีศีลธรรมไม่กินของไม่สุก จัดต้องปรุงขึ้นมาเองส่วนใหญ่จะเน้นดอกจำปี ไว้ที่ม้วนผมของตัวเอง ในแต่ละปีจะมีการเลี้ยงผีประจำหมู่บ้านทุกๆปี คือการที่ไม่เอาหลายๆคนมาอยู่รวมกันเลี้ยงผีหมอกด้วยเหล้าไก่ตัวของเช่น ไหว้เมื่อผีหมอกเข้ามาเยี่ยมก็จะมีอาหารป้อน ใส่ดนตรีประกอบด้วย แคน ผีหมอกจะมี อาวุธในการประกอบพิธีการเหยา

ประเภทของการประกอบพิธีกรรมเหยา

1. การเหยาเพื่อคุ้มผีออก เนื่องจากผู้ป่วยมีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการกระทำของผีหรือวิญญาณทำให้เกิดการเจ็บป่วย ซึ่งจะต้องมีการเสี่ยงทายจากหมอเหยาทำพิธีคุ้มผีออกจากการร่ายรำของหมอเหยาประกอบกับดนตรีที่ใช้แคนเป็นเครื่องดนตรี

2. เหยาเพื่อให้ขวัญและกำลังใจ เหยาต่ออายุ เหยาเพื่อชีวิต เหยาแก้บน เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ครอบครัวญาติพี่น้อง วงศ์ตระกูล ในช่วงเทศกาลงานสำคัญๆ ของหมู่บ้านชุมชน หรือฤดูกาลทำการเกษตรกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตมีความอุดมสมบูรณ์ตามที่คาดหวัง

3. เหยาเพื่อเลี้ยงผี เพื่อเลี้ยงขอบคุณผีบรรพบุรุษในรอบปี ซึ่งพิธีการเหยาแบบนี้จะกระทำเพียงปีละครั้งเท่านั้นในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายนเท่านั้น เพื่อขอขมาและสักการะผีที่ช่วยปกป้องคุ้มครองชุมชนให้ปกติสุขไม่มีเรื่องอันใดที่ทำให้เกิดภัยพิบัติหรืออันตรายแก่ผู้คนในชุมชนผู้ไทย

4. การเหยาในงานบุญประจำปี ส่วนมากกระทำพิธีกรรมในงานบุญพะเวดเท่านั้น โดยมีการเหยาปีละครั้งเท่านั้นกระทำติดต่อกันทุกๆ ปี ครบ 3 ปี แล้วจะเว้นช่วงของการประกอบพิธีเหยาในงานบุญประจำปีนี้ 1 ปี แล้วจึงกลับมาทำพิธีกรรมอีกครั้งเวียนแบบนี้ไปเรื่อยๆ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม และช่วงเวลาในการประกอบพิธีการเหยา

พิธีเหยานั้นจะไม่กระทำในวันพระขึ้น 8 ค่ำ ขึ้น15 ค่ำและแรม 8 ค่ำ และแรม15 ค่ำ จะประกอบพิธีการเหยาเฉพาะเวลาพลบค่ำหรือเวลาเย็นเป็นต้นไปไม่นิยมกระทำพิธีในช่วงบ่าย เพราะชาวผู้ไทยมีความเชื่อว่าช่วงเวลากลางวันเป็นเวลาในการเคลื่อนศพไปป่าช้า ไม่มีความเป็นสิริ

มงคล สถานที่ในการประกอบพิธีการเหยาคนป่วยจะใช้บ้านของผู้ป่วยในการทำพิธีเหยาหรือถ้าเป็นการประกอบพิธีเหยาประจำปีของชุมชนจะใช้สถานที่เป็นศูนย์กลางชุมชน

ขั้นตอนของการเหยาเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย

ขั้นตอนของการเหยาเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย "หมอเหยา" จะดำเนินการดังนี้

1. จัดเครื่องคายและตั้งเครื่องคายสำหรับพิธีการเหยาแล้วนำมาวางต่อหน้าหมอเหยา
2. เตรียมเครื่องแต่งกายของหมอเหยาและหมอแคนให้เรียบร้อย
3. การบูชาครูและลำเซญผีลง เพื่อให้ผีมาเข้าทรงถามอาการเจ็บป่วยจากผี เมื่อผีเข้าทรง

แล้วก็จะมีการแต่งกาย

ของหมอเหยา แล้วทำการเหยาไปตามทำนองของเสียงแคนประกอบการรำรำ

4. ทำการลำเหยาโต้ตอบกันระหว่างผีและหมอเหยาเพื่อถามผีว่าต้องการอะไร จะแก้ไขอาการเจ็บป่วยได้อย่างไรจะใช้เครื่องเช่นสรวงอะไรบ้าง โดยให้ญาติผู้ป่วยเป็นล่ามติดตามกับหมอเหยา เพื่อถามถึงสาเหตุและอาการเจ็บป่วยดังนี้

1) หมอเหยาตรวจสอบดูความพร้อมเรียบร้อย ความถูกต้องของเครื่องคายที่ใช้ในการบูชาเครื่องเช่นไหว้

2) หมอแคนเริ่มเป่าแคนให้จังหวะประกอบการเหยา

3) หมอเหยาลำ (กลอนลำ) ร่ายกลอนเซญผีมาถามสาเหตุของการเจ็บป่วย จะถามจนรู้อาการเจ็บป่วยว่าเกิดจากสาเหตุใด

4) ญาติผู้ป่วยมอบสุราขาวให้หมอเหยาประมาณครึ่งขวด โดยหมอเหยาจะต้องดื่มเหล้าประมาณ 1 จอก แล้วหมอแคนดื่มอีก 1 จอก

5. การเซญผีมาถามถึงสาเหตุความโกรธแค้น เพื่อให้ผีไม่ทำร้ายผู้ป่วย จะมีการเสี่ยงทายของหมอเหยา ดังนี้

1) เสี่ยงทายด้วยไข่ หมอเหยาจะเอาข้าวสารโรยลงไข่ ถ้ามีข้าวสารติดอยู่บนไข่เป็นจำนวนที่แสดงว่าผู้ป่วยจะหายป่วย ถ้าข้าวสารติดอยู่จำนวนคู่แสดงว่า ผีไม่ยอมหมอเหยาจะต้องอ่อนวอนต่อไปอีก โดยผู้เข้าร่วมในพิธีจะช่วยกันพูดอ่อนวอนผีให้ยอม จากนั้นจะทำการเสี่ยงทายด้วยดาบ โดยเอาดาบปักลงไปในข้าวสารในจาน หรือถ้วยบนถาดเครื่องคายถ้าดาบนั้นตั้งอยู่บนข้าวสารได้แสดงว่าผีให้อภัยไม่โกรธแค้นหากดาบที่ปักลงบนข้าวสารแล้วล้มลง แสดงว่า

ผียังมีความโกรธแค้นผู้ป่วยอยู่ หมอเหยาจะทำการอ้อนวอนอีกครั้งหนึ่งพร้อมญาติและผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมทั้งเสี่ยงทายอีกครั้ง หรืออ้อนวอนและเสี่ยงทายจนกว่าดาบนั้นตั้งอยู่บนถ้วยข้าวสารได้

2) เมื่อมั่นใจแล้วว่าผีให้อภัย หายโกรธแค้นแล้วหมอเหยาจะทำการเสี่ยงทายด้วยเมล็ดข้าวสารที่โรยลงบนฝ่ามือ 3 ครั้ง ซึ่งถ้าข้าวสารมีจำนวนที่แสดงว่าผีนั้นหายโกรธแค้นแล้วหากผียังมีความโกรธแค้นอยู่ก็จะทำการเสี่ยงทายไปเรื่อยๆ หรือทำการตั้งดาบใหม่ จำนวน 1-2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าผียกโทษให้ และหายโกรธแค้นแล้ว (ขั้นตอนนี้จะใช้เวลายาวนานพอสมควรเฉลี่ยประมาณ 30 นาทีขึ้นไป)

3) เมื่อเสร็จพิธีแล้ว หมอเหยาจะทักทายกับผู้ที่มาร่วมพิธีการเหยาและดื่มเหล้า เป็นการกินค่าคายหรือค่าเดินทางมาของผี หมอแค้นจะหยุดเป่าแคน

4) หมอเหยา ถามถึงสิ่งที่ผีนั้นต้องการ โดยทำการเสี่ยงทายปักดาบลงบนข้าวสารอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้แน่ใจว่าผีนั้นขวัญให้ผู้ป่วยแล้ว และจะทำการเสี่ยงทายโดยการนับเมล็ดข้าวสารในมือว่าเป็นจำนวนกี่หรือคู่ตามการเสี่ยงทาย ถ้าได้จำนวนคู่จะทำนายด้วยเมล็ดข้าวสารอีก 3 ครั้ง จนกระทั่งแน่ใจว่าผีให้อภัยแล้ว จากนั้นหมอเหยาจะถามผีว่าต้องการเครื่องบวงสรวง เครื่องเซ่นไหว้อะไรบ้าง

5) การส่งเครื่องสังเวยเซ่นไหว้แก่ผี หมอเหยาจะประกอบพิธีกรรมพร้อมการรำรำ ประกอบทำนองของแคนเพื่อให้แน่ใจว่าขวัญของผู้ป่วยกลับมาแล้ว พร้อมการเสี่ยงทายเมล็ดข้าวสาร และปักดาบอีกครั้งจนแน่ใจ และทำพิธีอำลาผี ขอให้ผีนั้นช่วยดูแลคนในหมู่บ้านอย่าได้หนีไปไหน ซึ่งของสังเวยเซ่นไหว้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกองบุญที่ญาติผู้ป่วยจะต้องเตรียมสังเวยให้ผี บุหรี่ มาก พลุ อย่างละ 1 คู่ พร้อมกับข้าวหวานที่เตรียมไว้เป็นข้าวเหนียวหนึ่งสุกผสมกับน้ำตาล

6) หลังพิธีการเหยา ผู้ป่วยจะต้องตั้งถาดเครื่องบวงสรวงเซ่นไหว้ผี หรือถาดเครื่องคายไว้ที่บ้านประมาณ 7-10 วันหรืออาจจะนานกว่านั้นจนกว่าผู้ป่วยจะหายเป็นปกติ หากผู้ป่วยยังไม่หายเป็นปกติญาติผู้ป่วยจะตามหมอเหยามาทำพิธีอีกครั้งหนึ่งเป็นรอบที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการเหมือนเดิมทุกประการจนกว่าผู้ป่วยจะหาย หากประกอบพิธีแล้วผู้ป่วยยังไม่หายหมอเหยาจะทำพิธีกวาดออกไป ให้ผู้ป่วยนอนหันหน้าไปทางทิศตะวันตกใช้ใบไม้จุ่มเหล้าหรือสุราขาวกวาดออกไป แล้วเอาดาบกวาดออกไปอีกรอบ

7) เมื่อครบรอบปีของการเหยา หมอเหยาจะถูกเชิญมาทำพิธีอีกครั้งหนึ่งเพื่อต่ออายุหมอเหยา และขอขมาผีและเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชุมชนผู้ไทยเอง

สำหรับกลุ่มอาการเจ็บป่วยที่ใช้พิธีเหยาประกอบการรักษาได้แก่ อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ได้แก่ ปวดขา ปวดท้องปวดศีรษะ อาการบวมตามร่างกาย อาการเกร็งกล้ามเนื้อ อาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับกระดูกและข้อ เป็นต้น เด็กร้องไห้ผิดปกติเป็นเวลานานหลายวัน ซึ่งชาวผู้ไทยเรียกว่า ซาง หรือกำเร็ดเด็กทารกไม่ร้องไห้ คือ มีความผิดปกติเป็นการสร้างขวัญให้แก่ เด็กงูกัด สัตว์มีพิษ แมลงกัดต่อย เป็นไข้ ปวดเมื่อย อ่อนเพลีย ไม่มีเรี่ยวแรง อาการป่วยที่หาสาเหตุไม่ได้ โดยมีความเชื่อจากสิ่งเหนือธรรมชาติกระทำให้เกิดการเจ็บป่วย อุบัติเหตุต่างๆ เมื่อผู้ป่วยกลับมาพักฟื้นที่บ้าน ญาติผู้ป่วยจะกระทำพิธีเหยาเพื่อเรียกขวัญและกำลังใจให้กับผู้ป่วย อาการเจ็บป่วยวาระสุดท้ายของชีวิต ได้แก่ มะเร็ง เอดส์ (โรคผู้หญิง) เป็นต้น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

การแต่งคายเหยา มี 2 ประเภท

1. การแต่งคายเหยาน้อย

การแต่งคายเหยาน้อย ใช้สำหรับผู้ป่วยที่มีอาการไม่ค่อนหนัก เช่นการเหยาหมอเสี่ยงทาย การเหยาหญิงตั้งครรภ์ การเหยาทำขวัญเด็กทารกกร้องไห้ขวัญ การเหยาควงสาวควงบ่าว เป็นต้น

2. การแต่งคายใหญ่

การแต่งคายใหญ่จะใช้ในกรณี เหยาขอฟ้าขอฝน และการเหยาในระยะสุดท้าย การแต่งคายจะเหมือนคายเล็ก แต่เพิ่มเงินเข้าไป 25 บาท (24 บาทจะใส่ไปในคาย อีก 1 บาทจะใส่ ชัน 5) และนอกจากนี้ยังมีเครื่องประกอบอื่นๆ ที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ แคน และหมอแคน และมีคายชันห้าสำหรับหมอแคนด้วย หมอแคนจะเชิญมาต่างหาก คือใครก็ได้สามารถเป่าแคนทำนองเหยาหรือลายลำผู้ไทได้



ภาพที่ 1 อุปกรณ์แต่งกาย (ผู้เขียน)

เครื่องแต่งกายหมอเหยา

จากที่ผู้เขียนบทความได้ไปศึกษารายละเอียดในงานภูไทโลก ครั้งที่10 ที่สกลนคร ผู้เขียนบทความได้พบว่า การแต่งกายในการทำพิธีนั้นผู้ที่เป้นแม่เมืองจะต้องแต่งองค์ทรงเครื่องเต็มที่ เครื่องแต่งกายหมอเหยา หมอเหยาจะพิถีพิถันในการแต่งกายมาก นิยมใส่ชุดผู้ไท เสื้อแขนยาว ซิ่นไหมไหมหมสไบทำด้วยผ้าขาวม้า หรือผ้าสไบขิด ใส่ตุ้มหู มวยผมทัดดอกไม้ (ดอกลั่นทมหรือดอกมหาหงส์) ใส่กำไลแขน คือแต่งตัวหรือ “เอ้” อย่างเต็มที่



ภาพที่ 2 การแต่งการของหมอเหยา (ผู้เขียน)

ความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับหมอเหยา

การประกอบพิธีกรรมการเหยา จะมีองค์ประกอบต่างๆ ในการจัดเตรียมสถานที่ในการทำพิธี อุปกรณ์ในการทำพิธี เครื่องดนตรีประกอบในการทำพิธี และอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการทำพิธี ในการจัดทำพิธีจะต้องทำเป็นระบบและขั้นตอนของหมอเหยา ในการทำพิธีจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเหยา ตั้งแต่การเริ่มทำพิธีกรรม จะมีทั้งกลุ่มหมอเหยา กลุ่มชาวบ้าน และผู้นำชุมชน เข้ามาช่วยในการทำงาน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนเข้าหากัน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

ชาวบ้านกุดหว้า อยู่ด้วยกันแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความโอบอ้อมอารี มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ไม่ชอบใช้ความรุนแรง ประชาชนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการเหยาอยู่และการเหยายังอยู่ควบคู่กับความเชื่อที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเมื่อมีอาการเจ็บไข้ที่รักษาไม่หายชาวบ้านจะหันมาพึ่งการเหยาหรือการเสี่ยงทายว่า เหตุเกิดจากอะไร

จึงเกิดการทำพิธี (ลำแพน อัตราตะโน, 2561) เหยา นอกจากความเชื่อในพุทธศาสนาแล้วชาวภูไทบ้านกุดหว้ายังมีความเชื่อเรื่องผีมาตั้งแต่อดีตจนมาถึงปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี เรื่องบาปบุญคุณโทษ ผีที่ชาวภูไทนับถือ ได้แก่ ผีไร่ผืนนา ผีบ้านผีเรือน ผีปู่ตา ผีบรรพบุรุษ ซึ่งเมื่อมีความเชื่อก็จะมีพิธีการเหยา ในการทำพิธี จะมีหมอเหยาเป็นผู้นำในการทำพิธีกรรม เป็นผู้ที่ติดต่อสื่อสารระหว่างคนกับผี ดังนั้นจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของชาวบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมกับความเชื่อ

พิธีกรรมเหยา เกิดจากความเชื่อของชาวบ้านที่ตกทอดมาจากอดีต พิธีกรรมเป็นการรักษาอาการของผู้ป่วย เป็นที่พึ่งเมื่อไม่มียาการรักษาจากแผนปัจจุบันจึงหันมาพึ่งในการเหยาเสี่ยงทายอาการ คนในหมู่บ้านจะพึ่งการเหยา เพราะหมอเหยามีมาตั้งแต่อดีตที่รักษาคนเจ็บคนป่วยมาจนถึงปัจจุบัน (สมพงษ์ ผิวละมุล, 2561) ดังนั้นจึงเกิดความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมกับความเชื่อของชาวบ้านที่เชื่อว่าถ้าเหยาแล้วจะสามารถรักษาอาการเจ็บป่วยได้

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากร

ในอดีตชาวภูไทมีผูกพันกับธรรมชาติ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รักความสงบ สมัยก่อนมีการตัดไม้ เพื่อไปสร้างเป็นที่อยู่อาศัย หรือการบุกเบิกป่า ก่อนตัดจะมีการบอกกล่าวต่อธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ป่า เขา ห้วย หนองคลองบึง จะมีความเชื่อเกี่ยวกับผี หรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ จึงมีข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับความเชื่อว่าจะตัดไม้หรือทำลายทรัพยากรในป่า อาจจะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในป่าโกรธจะทำให้เรามีอาการเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุ (สุด อุทโท, 2561) ดังนั้นหมอเหยาที่สามารถติดต่อกับผีได้ ก็จะเป็นตัวกลางที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากรเข้าหากัน โดยมีการอาศัยกันพึ่งพากันและกัน

จากความสัมพันธ์ทั้ง 4 ข้อ หมอเหยาจะเป็นคนเชื่อมโยงทุกความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเข้าหากันโดยการประกอบพิธีกรรม ที่มีการเชื่อมโยงของความเชื่อในพิธีกรรมก่อให้เกิดความศรัทธาในตัวหมอเหยา และเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในการบำบัดอาการเจ็บป่วย

การพัฒนาและการฟื้นฟูหมอเหยาให้มีความยั่งยืน

ชุมชน การเหยามีคุณค่าเชิงการรักษา จึงสร้างความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน ด้วยการนับถือผีบรรพบุรุษและความเชื่อเรื่องผี ไว้อย่างงดงาม ซึ่งอธิบายได้จาก พิธีกรรมของการ

เหยาและลักษณะการเหยา เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนบทความได้นำเสนอเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีพิธีกรรมการเหยา ของชาวภูไท ให้ชุมชนและชาวผู้ไทได้เห็นคุณค่า จะทำให้เกิด ความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นระหว่างหมอเหยากับชุมชน และการอนุรักษ์ของท้องถิ่นที่มีการ ส่งเสริมระบบความเชื่อที่ชุมชนยึดถือปฏิบัติกันมาสืบมา มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการ เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือ ให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันรักษาวัฒนธรรมประเพณี ของบรรพบุรุษอยู่ให้ลูกหลานได้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่อดีตให้คงอยู่ เพื่อการสืบสานการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของบรรพบุรุษสู่ลูกหลานให้คงอยู่ต่อไป

ภาครัฐ รัฐได้เข้ามาสนับสนุนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในการเข้ามาสนับสนุนให้ชุมชน รักษาวัฒนธรรมของตนเอง ให้ชุมชนนำภูมิปัญญาของตนเองออกมาใช้อย่างเต็มที่ตามความเชื่อ ของชาวบ้าน

การส่งเสริมการจัดการภาครัฐ

แนวคิดการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆมี อำนาจในการดูแลกิจการหลายๆด้านของตนเองไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลการรวมศูนย์อำนาจในการ จัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่นกิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจากการดูแลมากได้แก่ ระบบ สาธารณูปโภคการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพสังคมและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การกระจายอำนาจ (Decentralization)

คือการโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่าง เป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลางดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

1.การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึงการมอบ อำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและ ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2.การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึงการโอน กิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบาง

หน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระโดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

การกระจายอำนาจรัฐกับการอนุรักษ์ท้องถิ่น

บทบาทของรัฐในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ

รัฐยังไม่ได้ให้การสนับสนุนในพิธีกรรมของชาวบ้านเท่าไร ยังขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบำรุงรักษาวัฒนธรรม ในจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นในการทำพิธีเหยาของชาวภูไท การดำเนินงานของรัฐยังขาดการกำหนดนโยบายและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีของชาวภูไทและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ให้ประชาชนมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

ในมุมมองของผู้เขียนมีความคิดว่า รัฐควรสนับสนุนกิจกรรมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ให้มีศักยภาพมากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมศึกษาข้อมูล ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีต ประเพณีและพิธีกรรม ฯลฯ อย่างเป็นระบบ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี รัฐต้องกระจายอำนาจ (Decentralized Government From hierarchy to participation and teamwork) เป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลจากลำดับชั้นไปสู่การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ รัฐบาลกลางไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น ให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจหรือการแก้ไขปัญหาในพื้นที่มากขึ้นมีการกระจายอำนาจรัฐให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนมีการบริหารตนเอง และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์วัฒนธรรมให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ส่งเสริมวัฒนธรรม มีให้มีการความสอดคล้องกับยุคใหม่

มุมมองการกระจายอำนาจ

ผู้เขียนคิดว่า การที่รัฐลดอำนาจส่วนภูมิภาค รัฐไปเพิ่มอำนาจให้กับท้องถิ่น และเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐต้องกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม สามารถลดความเหลื่อมล้ำลงได้มากขึ้น ในมุมมองของผู้เขียนใน

อนาคตจะต้องแก้เรื่องที่เป็นการติดขัดหรืออุปสรรคสำหรับการกระจายอำนาจให้หมด ผู้เขียนบทความเชื่อว่า การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อท้องถิ่นมากขึ้นและมีบทบาทในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการทำให้ชุมชนเข้มแข็งแล้วสามารถยืนบนขาของตัวเองได้ ก็จะสามารถทำให้เศรษฐกิจก็จะชุมชนก็จะดีขึ้น

สรุป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ประเพณีหมอเหยา ของชาวภูไท ที่นำแนวคิดของการกระจาย อำนาจ และการส่งเสริมการจัดการภาครัฐมาใช้ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของคนในท้องถิ่น เพื่อให้มีความเข้มแข็ง เป็นการส่งเสริมให้ประเพณีอยู่ควบคู่กับชุมชนในมุมมองของผู้เขียนคิดว่าเป็น ความเชื่อเหมือนกับศาสนาเพราะว่าทุกศาสนาจะสอนให้คนเป็นคนดีและเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของ ชาวบ้านก็จะนำมาซึ่งความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว มีการปรองดองกัน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น น ไปสู่การอนุรักษ์ประเพณีของชุมชน ก่อให้เกิดเป็นแนวคิดของการอนุรักษ์ ที่ส่งผลทำให้เกิดการ รักษาให้คงอยู่ไม่ให้เลือนรางหายไป จะเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหมอเหยากับชุมชนเข้า หากัน เป็นการพัฒนาฟื้นฟูหมอเหยาให้ชุมชนเข้มแข็งในการส่งเสริมให้ประเพณีหมอเหยาให้มีความ ยั่งยืน เพื่อให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นมาของวัฒนธรรมประเพณีโดยรัฐให้เอกชนเข้ามา ช่วยในเรื่องทำสื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัฒนธรรม ให้สังคมภายนอกได้ รับทราบว่าที่ตำบลกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์มีประเพณีที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีการสอดแทรก กิจกรรมในการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีความสนใจในประเพณีจะเป็นการสร้างกิจกรรมให้คนใน ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจของ ประชาชนในการแก้ไขปัญหาของเขตพื้นที่ของตนเองได้ถูกจุด ประชาชนก็จะมีบทบาทในการดูแลมี การรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น จะเป็นการส่งเสริมองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่รัฐและ เอกชนได้เข้ามาสนับสนุนในการส่งเสริมศักยภาพทางวัฒนธรรมให้มีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). พิธีเหยา, สืบค้นจาก. (2561 พฤศจิกายน 5). <http://www.m-culture.go.th/ilovethicure/indexp>.
- ไชแสง ศุขะวัฒนะ. (2530). การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเอกสาร ประกอบการบรรยายสัมมนาการอนุรักษ์โบราณสถานในฐานะเป็นหลักฐานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุลลักษ์ณธ์ เอื้อพันธ์. (2559). การวิเคราะห์การร่วมระหว่างรัฐและภาคเอกชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ.
- ทรงคุณ จันทจร.(2540). การรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีเหยาของชาวยุโรป: ศิษษากรณีสาวชาวยุโรปอำเภอหนองสูง จังหวัด มุกดาหาร. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญญลักษณ์ ไชยสุข มูลเลอร์. (2551). หมอเหยา: วิถีชีวิตการดูแลสุขภาพของชาวยุโรป. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นางลำแพน อัดทะนาค. หมอเหยา. สัมภาษณ์. 4 สิงหาคม 2561.
- นางสุด อุทโท. นักแสดงในพิธีกรรมเหยา. สัมภาษณ์. 4 สิงหาคม 2561.
- นายสมพงษ์ ผิวละมุล. นักแสดงในพิธีกรรมเหยา. สัมภาษณ์. 4 สิงหาคม 2561.
- ประภากร แก้วพรรณ. (2544). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2529). วิวัฒนาการพิธีทำขวัญของคนไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภรณ์ ณ สงขลา และคณะ. (2530). รายงานการสำรวจจิตรกรรมฝาผนังวัดคลองน้ำเค็ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อลงกรณ์ อธิพิณ. (2558). การใช้วัฒนธรรมจากบทธำมรงค์ประกอบพิธีกรรมเรียกขวัญเพื่อรักษาโรคของหมอเหยาชาวยุโรปใน 4 จังหวัด : กาฬสินธุ์ นครพนม สกลนคร และมุกดาหาร. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(3), 93–106.